

ETSIVÄ KIRKKO

Suomen ortodoksinen kirkko vuonna 2020

Kirkollishallitus asetti 27.1.2005 työryhmän pohtimaan kirkon tulevaisuuden kysymyksiä ja valmistelemaan ehdotusta kirkon pitkän tähtäyksen suunnitelmaksi. Työryhmä luovuttaa työnsä tuloksen oheisen mietinnön *Etsivä kirkko 2020*.

Mietinnön lähtökohtana on ollut Suomen ortodoksisen kirkon asema vahvana vähemmistökirkkona maassamme sekä 1.1.2007 voimaan tulleen kirkkolain sekä kirkkojärjestyksen tuomat uudistukset kirkon hallintoon. Mietinnön aatteellinen puoli nousee kirkon perusolemuksesta yhteisönä, Kristuksen mystisenä ruumiina. Työryhmä voimakkaasti korostaa, että kirkon perusolemukseen kuuluu uskollisuus omaa uskonperintöä kohtaan ja siitä kasvaa ihmisen kohtaaminen. Kirkon visio eli tulevaisuudennäky kiteytyy mietinnön nimessä: Etsivä kirkko.

Tältä pohjalta on määritelty tulevaisuuden strategisia linjauksia ja kirkon toiminnan kehittämisen suuntaviivoja. Työssä on otettu huomioon luonnollisesti kirkon toimintaympäristössä tapahtuvat väestölliset ja kulttuuriset muutokset. Kirkko toimii suomalaisessa yhteiskunnassa ja kohtaa ihmiset siinä elämänpiirissä, jossa he elävät. Tässä tilanteessa kirkon tavoitteena on kohdata ihmisiä henkilökohtaisella tasolla, vahvistaa jäsentensä siteitä kirkkoon ja kutsua ihmisiä osallistumaan yhteiseen jumalanpalveluselämään.

Työryhmän puheenjohtajana on toiminut metropoliitta Ambrosius sekä muina jäseninä pastori Markku Salminen, kirjanpitopäällikkö Anja Lindström, toimitusjohtaja Leo Houtsonen sekä lainoppineet kirkkoneuvokset Paavo Perola (31.12.2005 saakka) ja Risto Ikäheimo (1.1.2006 alkaen). Työryhmän sihteereinä ovat toimineet Anja Lindström sekä teologinen sihteeri Andreas Larikka.

Työryhmä on kuullut useita asiantuntijoita kirkon sekä yhteiskuntaelämän piiristä. Työryhmä on saanut arvokasta palautetta mietinnön valmisteluvaiheessa myös kirkollishallituksen kollegiolta.

Työryhmä on hyväksynyt mietinnön yksimielisesti.

PTS-työryhmä jättää ehdotuksensa kirkon pitkän tähtäimen suunnitelmaksi kirkollishallitukselle. Samalla työryhmä esittää, että käsiteltyään suunnitelman kirkollishallitus vie sen kirkolliskokoukseen hyväksyttäväksi. Työryhmän näkemyksen mukaan kirkolliskokouksen tulisi ohjata kirkollishallitusta etenemään tässä esitettyjen ehdotusten pohjalta. Ehdotusten toteutumista tulisi seurata kirkolliskokouksessa vuosittain.

Helsingissä, 23. päivänä lokakuuta 2007.

Metropoliitta Ambrosius
puheenjohtaja

Leo Houtsonen

Risto Ikäheimo

Anja Lindström

Markku Salminen

1. ALKUSANAT

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Mitä on etsivä kirkko?

2.2 Muuttuva toimintaympäristö

3. MISSIO

4. ARVOT

5. VISIO 2020

6. SWOT-ANALYYSI

7. STRATEGISET LINJAUKSET

8. LÄHIVUOSIEN KESKEISET TOIMENPITEET

8.1 Jumalanpalveluselämä

8.1.1 Jumalanpalvelukset ja toimitukset

8.1.2 Jumalanpalveluskirjallisuus

8.2 Kasvatus ja opetus

8.2.1 Opetus

8.2.2 Kirkkomusiikki

8.2.3 Kirkkotaide

8.3 Maahanmuuttajatyö

8.4 Kirkko henkisen kehityksen veturina

8.4.1 Elämäntapakysymykset

8.4.2 Perhe ja koti

8.4.3 Lähetystyö

8.4.4 Diakonia

8.4.5 Ekumeeninen toiminta

8.4.6 Kulttuuritoiminta

8.4.7 Kulttuuriperinnön säilyttäminen

8.4.8 Tutkimus

8.4.9 Verkkopalvelut ja viestintä

9. KIRKON ORGANISAATION KATSE TULEVAISUUTEEN

9.1 Yleistä

9.2 Seurakunnan tehtävien tulevat painopisteet

9.3 Hiippakunta alueellisena toimijana

9.4 Kirkon yhteiset tehtävät

10. RESURSSIT

2

10.1 Väestöennuste

10.2 Henkiset voimavarat

10.3 Talouden näkymät

10.3.1 Taustatekijät

10.3.2 Verotulojen kehitys

10.3.3 Muiden tulojen kehitys

10.3.4 Investoinnit

10.3.5 Henkilöstömenojen kehitys

1. ALKUSANAT

Kristuksen kirkko syntyi konkreettisesti helluntaina, kun Pyhä Henki vuodatettiin apostoleille. Siitä saakka kirkon missiolla ja todistuksella on ollut universaali ulottuvuus. Se on jatkuvasti hengellisessä taistelussa (Matt. 12:28-30). Sen tavoitteena on etsiä ihmisiä yhteyteensä ja tuoda heidän elämäänsä kestävä perusta ja merkitys.

Tämä iankaikkisuusulottuvuus, kristillisen uskon eskatologinen näkökulma on kirkon yhteisöllisen elämän ja todistuksen ytimessä myös tämän päivän globaalissa maailmassa. Kristuksen kirkossa ovat sisäkkäin niin näkyvä kuin näkymätön, niin ajan ulottuvuudet kuin iankaikkisuus. Kirkko on pelastuksen yhteisö, joka rukouksessaan kantaa koko luomakuntaa Jumalan yhteyteen. Sen todellisuus tulee ihmisen kohdattavaksi ja osallisuudeksi liturgiassa, yhteisessä ehtoollisen vietossa, joka syvimmillä tavalla yhdistää kirkon jäsenet Kristukseen ja toinen toisiinsa.

Ortodoksiselle kristillisyydelle on ominaista yhteisöllisyys. Se on kuulumista kirkkoon, elävää osallisuutta Kristuksen mystiseen ruumiiseen. Kirkko yhteisönä tarjoaa ihmiselle hengellisen kodin. Kun yksin elävä ortodoksi kotinsa rauhassa hiljentyy rukoukseen, hän tekee sen kirkon jäsenenä. Läsnä ovat myös näkymätön seurakunta, enkelit ja pyhät ihmiset. Samoja rukouksia rukoilee lähes 300 miljoonaa muuta ortodoksikristittyä ympäri maailmaa. Yhtenä ortodoksisista paikalliskirkoista Suomen ortodoksinen kirkko edustaa jakamattoman kirkon 2000-vuotista traditiota.

Millainen on kirkkomme tulevaisuudessa? Miten se arvioi identiteettinsä ja asemansa suomalaisessa yhteiskunnassa, muiden ortodoksisten kirkkojen yhteydessä ja globaalissa toimintaympäristössään? Millaisiin toiminnallisiin muutoksiin se pyrkii toivomansa päämäärän saavuttamiseksi?

Kirkollishallituksen asettama PTS-työryhmä vastaa näihin kysymyksiin hahmottamalla tulevaisuuskuvan Suomen ortodoksisesta kirkosta vuonna 2020. Sitä kautta tuodaan esiin miten kirkkoa halutaan kehittää ja mitkä ovat keskeisiä painotuksia tulevaisuuden kirkon elämässä.

PTS-työryhmä esittää työnsä tuloksen kirkollishallitukselle. Samalla työryhmä ehdottaa, että kirkollishallitus vie sen kirkolliskokouksen hyväksyttäväksi. Työryhmän näkemyksen mukaan kirkolliskokouksen tulisi velvoittaa kirkollishallitusta etenemään tässä esitettyjen ehdotusten pohjalta. Ehdotusten toteutumista tulisi seurata kirkolliskokouksessa vuosittain.

2. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Mitä on etsivä kirkko ?

Etsivä kirkko sopii mainiosti Suomen ortodoksisen kirkon PTS:n otsikoksi. Kirkon tehtävänä on Kristuksen esimerkin ja opetuksen mukaisesti etsiä yhteyteensä ”kadonneita”. Avoimesti ja ihmisten itsemääräämisoikeutta kunnioittaen se pitää tavoitteenaan löytää ja kohdata omat jäsenensä, myös ne jotka eivät ole aktiivisesti osallistuneet kirkon elämään. Samoin sen tulee löytää ja kohdata kirkosta kestävää elämänperustaa ja hengellisyyttä kaipaavat ihmiset.

Etsivä kirkko tuo toimintaansa jatkuvasti sellaisia uskon ilmaisuja ja toimintamuotoja, jotka parhaiten välittävät nykyaikana kirkon uskon ja pyhien toimitusten hengellistä rikkautta. Kirkko seisoo avoimena tulevalle vankkumatta apostolisen perinnön pohjalla.

Etsivän kirkon elämää on lähimmäiseen kohdistuva hengellinen ja pastoraalinen huolenpito ja sen hyvän jakaminen eteenpäin, jonka kirkko on lahjaksi saanut. Jumalan

palvelemisen tulee aina jatkua ”liturgiana liturgian jälkeen”. Diakoninen palvelu on kirkon uskottavuuden testi.

Kristillisten kirkkojen toimintaympäristö on valtavassa muutoksessa. Niillä ei ole enää perinteisen kirkollisen yhtenäiskulttuurin tarjoamaa turvarakennetta. Varsinkin suurille valtiokirkoille on ollut vaikeaa suostua ja sopeutua elämään moniarvoisessa yhteiskunnassa. Tätä haastetta ovat syventäneet globalisaation esiin nostamat arvokysymykset sekä muiden uskontojen kohtaaminen.

Ortodoksisella kirkolla on luja perusta: elävä yhteys jakamattoman kirkon perintöön, sen tapaan uskoa ja ylistää. Se ammentaa voimansa uskollisuudesta alkuperäiselle olemukselleen ja tehtävälleen sekä historian vaiheiden myötä kasvaneesta kokemuksestaan. Traditio on Pyhän Hengen työtä kirkossa.

Etsivän kirkon voima on tradition välittämässä uskon ilmaisumuodoissa. Se puhuttelee ihmistä monipuolisesti eri aistien välityksellä. Se käyttää uskonsa ilmaisussa keinoja, jotka vetoavat ihmisen kauneudentajuun. Yhdessä sanan kanssa käytetään musiikkia, kuvaa, valoa, suitsutussavua. Kirkko sanoo: ”Maistakaa ja katsokaa, kuinka Herra on hyvä” (Ps. 34:9).

2.2 Muuttuva toimintaympäristö

Suomen ortodoksinen kirkko on aktiivisella ja sitoutuneella tavalla osa maailmanlaajuisista ortodoksista yhteisöä. Sen yhteistyö muiden ortodoksisten paikalliskirkkojen kanssa eri puolilla maailmaa on luontevaa. Vähemmistökirkollemme elävällä vuorovaikutuksella toisten ortodoksisten paikalliskirkkojen kanssa on suuri merkitys. Erityisesti tämä koskee suhteitamme Konstantinopolin ekumeeniseen patriarkaattiin. Tämä on turvallinen lähtökohta autonomiselle kirkolle tulevaisuutta ajatellen.

Suomen ortodoksiseen kirkkoon kuuluu tätä nykyä yli 61.000 jäsentä. Pienestä väestöpohjasta ja kirkkoon kuuluvien ikärakenteesta huolimatta sen jäsenmäärä kasvaa jatkuvasti. Lapsikasteiden lisäksi kirkkoon liittyy noin tuhat uutta jäsentä vuosittain. Arvioitu jäsenmäärän nettokasvu on 400 ihmistä vuodessa. Globalisaation lisääntyessä myös maahanmuutto kasvaa. Monikulttuurisuus ja uskontojen moninaisuus ovat vahvistuneet

suomalaisessa yhteiskunnassa. Kirkkoon liittyy varsinkin Venäjältä Suomeen muuttavia ortodokseja.

Suomen ortodoksinen kirkko elää maassamme vuorovaikutuksessa ja ekumeenisesti aktiivisena myös muiden kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen kanssa. Erityisesti tämä koskee luottamuksellisia ja avoimia suhteita Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Kirkko on avoin myös ympäröivään maailmaan ja valmis käymään vuoropuhelua sen ulkopuolella olevien ihmisten kanssa. Moniarvoinen yhteiskunta antaa lukemattomia uusia mahdollisuuksia dialogiin, yhdessä oppimiseen ja vuorovaikutukseen.

Suomessa on meneillään merkittävä väestörakenteen muutos, joka on vaikuttanut myös ortodoksinen kirkon toimintaan. Väestö ikääntyy. Työikäiset muuttavat maaseudulta kaupunkeihin. Maaseudun taajamat jäävät yhä suuremmassa määrin ikääntyvän väestön asuinalueeksi.

Väestön koulutustaso, varallisuus ja varallisuuserot kasvavat. Suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle ja eläkeläisten osuus koko väestöstä on nousussa. Ikääntynyt väestö on kirkon toiminnassa aktiivisesti mukana edellisiä sukupolvia kauemmin.

Ikärakenteen muutos kasvattaa julkisen talouden ikäsidonnaisia menoja. Yhä pienempi määrä väestöstä vastaa yhteiskunnan tarjoamien palvelujen rahoittamisesta. Kuntatalouden heikentyminen on johtanut kunta- ja palvelurakenneuudistukseen, mikä vaikuttaa hiippakunta- ja seurakuntarakenteeseen.

Perhe-elämän ja -rakenteen muutokset tuovat vakavan haasteen seurakunnan työlle. Suuri osa perheellisistä ortodokseista on avioliitossa muiden kirkkojen tai uskontokuntien jäsenten kanssa. Ihmiset eroavat ja avioituvat uudelleen useita kertoja elämän aikana. Merkittävä osa kirkon jäsenistä elää ilman perheyhteisöä.

Toimintaympäristön tuomat uudet kysymyksenasettelut moniarvoisessa yhteiskunnassa Suomen ortodoksinen kirkko kohtaa monia muita eurooppalaisia kirkkoja helpommin siksi, että sillä on pitkä historiallinen kokemus elämisestä vähemmistönä toisuskoisessa valtiossa.

Erinomaisen lähtökohdan ortodoksisen kirkon tulevaisuuden työlle tarjoaa vakaa yhteiskunnallinen asema toisena kansallisena kirkkona. Tämä tulee säilymään myös 2010-luvulla. Vuoden 2007 alussa voimaan tullut uusi kirkkolaki, suomalainen koulujärjestelmä sekä yhteiskunnan taloudellinen tuki vahvistavat kirkon toimintaedellytyksiä.

3. MISSIO

Kristuksen kirkon perinnön kantajana Suomen ortodoksinen kirkko avoimena ja etsivänä yhteisönä palvelee ja ylistää Jumalaa. Rukouksillaan kirkko pyhittää jäsentensä elämän tarjoten yhteisölliset puitteet heidän kilvoittelulleen. Hengellisen kasvun myötä he tulevat syvemmin osallisiksi Kristuksesta sekä todistavat hänestä, palvelevat lähimmäisiään ja koko luomakunnan hyvää.

4. ARVOT

- **Elävä osallisuus**

Kirkon jäsenet kokevat kuuluvansa yhteisöön, joka ylittää ajan ja paikan. Heillä on uskon perusteiden moniulotteinen tuntemus. He osallistuvat aktiivisesti kirkon jumalanpalveluselämään ja rukoukseen.

- **Kodinomaisuus**

Kirkko tarjoaa ihmisille turvallisuutta ja sisäistä rauhaa. Kirkon yhteisöissä on luonteva ja vapautunut ilmapiiri. Kirkko ja sen yhteisöt kunnioittavat eri näkemyksiä ja sietävät ristiriitoja. Ihmisten on helppo lähestyä kirkkoa.

- **Rakkauden palvelu**

Ihmistä ei jätetä yksin. Rakkauden teot ilmentävät kirkon uskoa. Kirkon jäsenet käyttävät aikaansa, osaamistaan ja varojaan kirkon hyväksi.

- **Maailmanlaajuinen yhteisöllisyys**

Suomen ortodoksinen kirkko on osa maailmanlaajuisia kirkkoja. Kirkko on ekumeenisesti avoin ja aktiivinen toimija.

Kirkko kantaa globaalia vastuuta luomakunnasta.

5. VISIO 2020

Ortodoksinen kirkko edustaa ja tulkitsee aidosti jakamattoman kirkon perintöä. Se tuo ihmisiä Jumalan yhteyteen ja pyhittää heidän elämänsä.

Suomen ortodoksinen kirkko on hengellisesti rikas, kiehtova ja vetovoimainen. Se on aidosti monikulttuurinen ja monikielinen. Kirkossa on vahva yhteisöllisyys ja tilaa uudelle ja avoimelle keskustelukulttuurille.

Kansallisena vähemmistökirkkona se tuo rohkeasti ja aktiivisesti oman panoksensa suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Suhteessa valtiovaltaan ei tapahdu oleellisia muutoksia. Uusi kirkkolaki (2007) on edelleen voimassa.

Vuonna 2020 kirkon jäsenmäärä on yli 75 000. Jäsenmäärää kasvattavat erityisesti kirkkoon liittyvät ja maahanmuuttajat. Ortodoksisen väestön painopiste siirtyy entistäkin voimakkaammin eteläiseen Suomeen.

Hiippakunta on alueellisesti kirkon toiminnan perusyksikkö. Hiippakuntaneuvosto suunnittelee ja ohjaa kirkon työn eri osa-alueita. Sille siirretään myös konkreettisia tehtäviä kirkon päätöksenteossa vuoteen 2020 mennessä.

Hengellisen työn perustehtävät toteutetaan paikallisseurakunnassa. Seurakunnan tukitoiminnot hoidetaan yhteisesti hiippakuntatasolla.

Kirkko panostaa aktiivisesti kirkolliseen aikuiskasvatukseen sekä nuoriso- ja lapsityöhön. Kirkon työntekijät koulutetaan pääasiassa yhteiskunnan ylläpitämässä oppilaitoksissa, joiden opetussisällössä on otettu huomioon kirkon tarpeet. Samalla kirkko panostaa erityisesti pappiskasvatukseen. Teologian tutkimus ja opiskelu sekä syventyminen kirkon hengelliseen perinteeseen luovat kirkon henkisten resurssien kasvua.

Kirkon työyhteisöt ovat hyvin hoidettuja ja läpinäkyviä. Työntekijät saavat jatkuvaa täydennyskoulutusta, tukea esimieheltä sekä kilpailukykyisen palkan. Jokaisen kirkon ja tsasounan piirissä toimii palkattu tai vapaaehtoisessa työssä oleva pappi.

Panostus ihmisen hengelliseen kasvuun tuo dynaamisuutta kirkon elämään. Se avaa näköalan tulevaisuuteen. Seurakuntalaiset ovat kirkon työn aktiivisia subjekteja. Vapaaehtoistyötä löytyy jokaiselle jäsenelle. Palkatut työntekijät ovat toiminnan mahdollistajia, tukihenkilöitä ja opastajia. Jakaminen ja uhraaminen tuntuvat seurakuntalaisten ajankäytössä ja kukkarossa.

Kirkko panostaa opetuksessaan ja esimerkillään askeesiin ja yksinkertaisempaan elämäntapaan. Nykyaikana ne tarjoavat vaihtoehdon materialistiselle, kulutusta suosivalle elämäntavalle. Tämä on haaste seurakunnille ja niiden jäsenistölle.

Moniarvoisessa yhteiskunnassa selviää ja menestyy kirkko, jolla on selkeä missio ja visio hyvin sisäistettyinä. Monikulttuurisuus ja siihen liittyvä uskontojen moninaisuus ovat yhä suuremmissa määrin osa suomalaista todellisuutta. Ortodoksinen kirkko ei edusta yhtenäiskulttuurimallia eikä tee aktiivisesti käännytystyötä. Yhteiskunnan mosaiikkimaisuus ei ole sille uhka vaan mahdollisuus.

Kirkko näkyy ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Sitä on luonteva lähestyä. Kirkko välittää luovalla tavalla uskonperintöään aikansa maailmassa. Se ilmaisee myös näkemyksensä siitä, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Kirkko on omista arvoistaan käsin itsenäinen keskustelukumppani ympäristönsä kanssa. Se välittää toivoa.

Kirkon työntekijät ovat sitoutuneita ja kokevat työnsä mielekkäänä. Kirkko ja sen seurakunnat ovat turvallisia, rakastavia ja osallistumiseen kannustavia yhteisöjä

6. SWOT-ANALYYSI

Vahvuudet

- kirkon sisäinen yhtenäisyys

- arvostettu asema suomalaisessa yhteiskunnassa
- vakaa arvopohja
- päätöksenteon pohjana kirkon yhteisöllinen traditio; luo vakautta ja linjakkuutta
- kirkon julkisoikeudellinen asema on määritetty lainsäädännössä ja mahdollistaa verotusoikeuden
- suomalaisen julkisen mielipiteen ja median positiivinen suhtautuminen
- vahva identiteetti
- jäsenten sitoutuneisuus kirkkoon

Heikkoudet

- seurakuntalaisten maantieteellinen hajanaisuus; kirkon palvelujen tarjonta tasapuolisesti kirkon jäsenille vaikeaa
- hiippakuntien ja seurakuntien erilainen taloudellinen asema ja koko asettavat vaatimuksia hallinnolliselle järjestelmälle
- pienten seurakuntien jäsenmäärän jatkuva väheneminen
- seurakuntalaisten ikääntyminen, erityisesti aktiiviseurakuntalaisten, joillakin alueilla
- kirkon ja seurakuntien taloudelliset resurssit rajalliset

Mahdollisuudet

- maahanmuuton mukanaan tuoma kirkon ja seurakuntien jäsenmäärän kasvu
- kirkkoon liittyvien lukumääräinen kasvu seurakuntien jäsenistössä
- yhteiskunnan maallistuminen; ihmisten arvomaailman moniarvoistuminen
- kirkon vapaaehtoistyön kasvattaminen
- järjestöjen roolin kirkastaminen ja kasvattaminen kirkon palvelujärjestöinä
- kirkon hallinnollisen työnjaon uudelleenarviointi rationalisointi tuo mahdollisuuksia seurakunnan perustyöhön keskittymiseen
- tietotekniset mahdollisuudet kirkon toimintojen tehostamisessa ja seurakuntalaisten tavoittamisessa

Uhkat

- hidas reagointi yhteiskunnallisiin muutoksiin; muun muassa reuna-alueiden tyhjentyminen, pääkaupunkiseudun sosiaaliset ongelmat, perhekäsitteen muuttuminen
- maahanmuuton tuoma kulttuurinen ja kielellinen haaste seurakuntatyössä
- kirkon hallinnollisten rakenteiden liian hidas sopeuttaminen
- nuorten ja lasten tavoittaminen seurakuntiin
- uskonnonopetuksen resursoinnin riittävyys
- kirkon työntekijöiden jaksaminen
- kilpailu osaavista työntekijöistä kiristyy - kirkon rooli työnantajana; koulutuksen houkuttelevuus

7. STRATEGISET LINJAUKSET

1. Kirkko on siellä missä ihmiset

- Passiivisia jäseniä aktivoidaan mukaan toimintaan
- Toimitaan aktiivisesti etsivien ja kristinuskosta vieraantuneiden kohtaamiseksi
- Käytetään aktiivisesti ja monipuolisesti sähköistä viestintää
- Alueelliset painopisteet arvioidaan uudelleen

2. Laupeudentyö

- Jokaisesta seurakuntalaisesta pidetään huolta
- Lähimmäispalvelua kehitetään

3. Hengellisen toiminnan turvaaminen tarkoituksenmukaisesti organisoitumalla

- Kirkon rakenteet uudistetaan palvelemaan toimintaa ja uuden kehittämistä
- Seurakunta keskittyy ydintoimintoihin
- Hiippakunnan ja seurakunnan työnjako uudistetaan
- Kirkollishallituksesta koko kirkon yhteinen palvelutoimisto

4. Syvällinen ja kehittyvä osaaminen (henkilöstö ja luottamuselimet)

- Kirkon johtamista kehitetään jatkuvasti
- Kirkon työntekijöiden täydennyskoulutukseen ja jaksamiseen panostetaan
- Luottamushenkilöt sitoutetaan aktiiviseen työhön kirkossa

5. Taloudellisen vakauden turvaaminen ja kehittäminen

- Kirkko huolehtii aineellisten resurssiensa kestävästä vaalimisesta
- Taloudelliset panostukset kohdennetaan väestön painopisteiden mukaisesti
- Kasvatus uhraamiseen ja jakamiseen

6. Imago ja vaikuttaminen yhteiskunnassa

- Kirkko näkyy ja on ihmisten ulottuvilla
- Kirkko välittää luovalla tavalla uskonperintöään aikansa maailmassa
- Kirkko itsenäisenä keskustelukumppanina yhteiskunnassa omista arvoistaan käsin tuo näkemyksensä ihmistä ja ympäristöä syvästi koskettaviin arvokysymyksiin ja eettisiin haasteisiin

7. Aktiivinen toimija kansainvälisesti ja ekumeenisesti

- Kirkko toimii aktiivisesti ortodoksisten kirkkojen välisessä yhteistyössä
- Kirkko sitoutuu ekumeeniseen työhön Suomessa ja kansainvälisesti
- Kirkko kantaa globaalia vastuuta lähetystyön ja humanitäärisen avun kautta

8. LÄHIVUOSIEN KESKEISET TOIMENPITEET

8.1 Jumalanpalveluselämä

8.1.1 JUMALANPALVELUKSET JA TOIMITUKSET

Jumalanpalvelukset ovat kirkon toiminnan ydin. Ortodoksisen kirkon näkemyksen mukaan kirkon usko ilmenee nimenomaan yhteisessä rukouksessa ja ylistyksessä. Ihmiset kohtaavat Kristuksen elävässä yhteydessä seurakunnan sisällä. Siksi kirkko uudella PTS-kaudella tehostaa opetusta jumalanpalvelusten sisällöstä ja merkityksestä.

Seurakunnan päätoimisessa työssä olevat papit ovat viikonloppuisin täystyöllistettyjä. Jumalanpalvelukset painottuvat nykyisin melkein yksinomaan lauantaille ja sunnuntaille, lukuun ottamatta juhlapäiviä. Monesti papistolla ei ole aikaa tai voimia osallistua perhejuhliin eikä tavata seurakuntalaisia ennen kastetta, avioliittoon vihkimistä tai hautajaisia.

Viikoittain liturgiaan osallistuvien kirkon jäsenten määrässä on merkittäviä paikkakunta- ja seurakuntakohtaisia eroja. Useimmilla paikkakunnilla kirkko on kiinni jumalanpalvelusten ulkopuolella. Ihmisillä ei siksi ole luontaisia mahdollisuuksia oppia käymään pyhäkössä hiljentymässä.

Päivittäisen jumalanpalveluselämän toteuttamisessa aktiivisia edelläkävijöitä ovat olleet Espoon Tapiola ja Ilomantsin seurakunta. Maallikkopalvelusten toimittamisessa seurakunnan tulee kehittää monipuolisesti jäsentensä valmiutta ja halua toimia vapaaehtoisina työntekijöinä.

Kulttuurisen ympäristön ja ihmisten elämän muuttuessa on tärkeää etsiä luovia ja nykyihmisen elämäntapaan ja ajankäyttöön soveltuvia tapoja toteuttaa kirkon liturgista perinnettä. Tämä käytännössä merkitsee esimerkiksi liturgian toimittamista illalla, kun kirkollinen juhlapäivä sattuu arkeen eli työpäivälle.

Yhtä tärkeää on vahvistaa kirkollisten toimitusten asemaa seurakuntalaisten elämässä. Ihmisiä on opetettava aktiivisemmin pyytämään kodinsiunauksia sekä rukouspalveluksia erityisesti elämän käännekohtissa, kuten syntymäpäivillä tai sairauden kohdatessa.

Passiivisten jäsenten tavoittamiseksi seurakunta on aloitteellinen ja ottaa yhteyttä heihin henkilökohtaisesti selvittääkseen heidän odotuksensa ja kertoakseen seurakunnan toiminnasta. Passiivisetkin kirkon jäsenet ovat yleensä varsin tietoisia kuulumisestaan ortodoksiseen kirkkoon. Tämä luo hyvän lähtökohdan osallistumisaktiivisuuden parantamiselle.

Etsivä kirkon pappi on kuin hyvä paimen, joka lähtee liikkeelle etsimään kadonnutta lammasta. Pappi ei jää vain odottamaan seurakuntakeskukseen, että joku ottaa yhteyttä, kutsuu luokseen tai tulee tapaamaan. Hän pitää säännöllisesti ja aktiivisesti yhteyttä seurakuntalaisiin.

Kirkolliset toimitukset ovat ainutkertaisia tilaisuuksia tavata seurakunnan passiivisia jäseniä heidän elämänsä käännekohtissa ja niihin papin on syytä valmistautua erityisen huolellisesti. Muistotilaisuuksiin ja kastejuhliin seurakuntalaisten kodeissa osallistuminen

on samaa kirkon työtä. Papeilla ja seurakunnan muillakin työntekijöillä tulee olla aina aikaa ihmisen kiireettömään ja luontevaan kohtaamiseen.

Kirkon yhteyteen tulee pyrkiä järjestämään myös kokoontumistilat, joissa on mahdollisuus seurakuntalaisten vapaamuotoisempaan kohtaamiseen ja yhdessäoloon. Pienistä kyläkirkoista ja tsasounista, esimerkiksi Nurmijärven Klaukkalasta, löytyy erinomaisia esimerkkejä siitä, että kirkkokahvi ja ihmisten tapaaminen liturgian jälkeen voi tapahtua myös kirkkotilassa.

Tavoitteena on nykyistä merkittävästi aktiivisempi osallistuminen jumalanpalveluksiin. Säännöllinen ajan pyhittäminen, esimerkiksi päivittäisten aamu- ja ehtoopalvelusten toimittaminen on seurakunnan normaali tehtävä.

Jokainen kirkon jäsen kutsutaan jumalanpalveluselämään mukaan henkilökohtaisesti. Jumalanpalveluksista myös tiedotetaan säännöllisesti seurakuntien lehdissä ja seurakuntien internetsivuilla. Tässä tiedottamisessa käytetään kulloinkin sellaisia viestimiä, jotka parhaiten tavoittavat ihmisiä, riippumatta ovatko ne kirkollisia tai muita viestimiä. Tieto jumalanpalveluksista menee jokaiseen kotiin.

Tavoitteena on myös kirkkojen päivittäinen aukiolo hiljentymistä varten. Varsinkin kaupungeissa, joissa pyhäkön ympärillä on enemmän väkeä, tulee päivittäinen aukiolo turvata seurakuntalaisten vapaaehtoisvoimin. Lisäksi kirkkojen vahtimestareita ja seurakuntasihteereitä täydennyskoulutetaan aitoon vuorovaikutukseen ihmisten kanssa. He ovat usein ensimmäisinä kohtaamassa sisääntulijan.

Kirkon tehtäviin kuuluu huolehtia siitä, että näitä peruspalveluita on riittävästi tarjolla myös maaseutualueilla. Seurakunnan jäsenet, joilla on vaikeuksia osallistua jumalanpalveluksiin vanhuuden, sairauden tai hankalien kulkuyhteyksien vuoksi, kirkko tavoittaa radion, television ja netti-TV:n välityksellä. Internetin tarjoamat virtuaalipalvelukset ovat käytössä. Papisto myös käy tarvittaessa seurakuntalaisten luona, jotta he voivat osallistua kirkon sakramentteihin.

8.1.2 JUMALANPALVELUSKIRJALLISUUS

Jumalanpalveluksissa käytettävien rukousten ja kirkkoveisujen tekstit on pääsääntöisesti kirjoitettu alun pitäen kreikaksi. Tämän suurelta osin hyvin vanhan tekstimateriaalin kääntäminen ymmärrettävälle, toimivalle suomen kielelle noudattaen mahdollisimman suurta teologista tarkkuutta on vaativa tehtävä.

Jumalanpalveluselämän materiaalin sisällön ja keskeisen ohjeiston päättää piispainkokous. Jumalanpalveluskirjat papiston, kuorojen ja kirkkokansan tarpeisiin tuottaa Ortodoksisen kirjallisuuden julkaisuneuvosto (OKJ).

Jumalanpalveluselämän peruskirjallisuus tarvitsee runsaasti käännös-, tarkistus- ja editointityötä vuosikymmenestä toiseen. Käännöksistä ja rubriikeista käyty keskustelu on ollut hajanaista ja linjatonta. Tekstikirjavuudesta tulisi päästä yhtenäiseen käytäntöön. Tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä jumalanpalvelusten ja kirkollisten toimitusten tekstit on tarkistettu teologiselta sisällöltään ja nykysuomen kannalta.

8.2 Kasvatus ja opetus

8.2.1 OPETUS

Kirkollinen opetus on etsivän kirkon kohtalonkysymys. Uskonsa perusteet syvällisesti ymmärtävä ortodoksi pysyy kirkon elävänä jäsenenä. Erityisesti tämä korostuu Suomen ortodoksisen kirkon eläessä vähemmistökulttuurina. Sen jäsenillä tulee olla vahvan identiteetin tukena myös hyvät tiedot siitä, mitä kirkko uskoo ja opettaa.

Kirkolla ei ole ollut yhteistä opetussuunnitelmaa. Kirkollista opetusta on paljolti leimannut suunnittelemattomuus ja sattumanvaraisuus. Opetuksen sisältö on ollut liiaksi sidoksissa kirkon yksittäisen työntekijän henkilökohtaisiin prioriteetteihin ja taitoihin.

Tavoite on kasvattaa valistuneita kirkon jäseniä. Opetuksella tähdätään kirkon uskon sisäistämiseen ja oman rukouselämän vahvistamiseen.

Seurakunta järjestää suunnitelmallisesti lasten ja nuorten kerhoja ja leirejä, aikuisten ja maahanmuuttajien opinto- ja lähetyspiirejä, ikääntyneiden päiväpiirejä ja katekumeeniopetusta kirkkoon liittyville.

Kirkko laatii vuosina 2008-2009 opetuksen runkosuunnitelman. Hiippakuntaneuvoston vastuulla on kohdentaa sitä alueellisuus ja paikalliset tarpeet huomioon ottaen.

Niinpä 2010-luvulla **etsivällä kirkolla** on ajan tasalla olevat, systemaattisesti laaditut opetussuunnitelmat kirkon uskosta, liturgisesta elämästä sekä arvomaailmasta ja etiikasta erikseen aikuisille sekä lapsille ja nuorille.

Jokainen lapsi ja nuori kutsutaan kirkollisen opetus- ja kasvatustyön piiriin henkilökohtaisella yhteydenotolla. Seurakunta järjestää omaa uskonnonopetusta niille lapsille ja nuorille, jotka jäävät kuntien järjestämän oman uskonnon opetuksen ulkopuolelle.

Leiritoiminta, jota useat seurakunnat järjestävät yhteisesti, on tärkeä osa-alue, jotta hajallaan asuvat lapset ja nuoret pääsevät sisälle kirkon yhteiseen elämään. Lisäksi järjestetään säännöllisesti teemapäiviä ja tapahtumia, joihin kutsutaan erityisesti niitä, joita muuten ei saada mukaan. Seurakunnan palvelukeskuksessa seurakuntas sihteeri hoitaa tämänkaltaisia tehtäviä järjestelyjen osalta.

Aikuisille seurakunnan jäsenille tarjotaan mahdollisuuksia päivittää ja täydentää tietojään ortodoksisuudesta. Myös kirkkoon liittyville tarjotaan systemaattisesti järjestettyä opetusta. Tämä tapahtuu säännöllisen kurssi- ja luentotoiminnan kautta. Sen esikuvana on kirkon vanha katekumeeniopetus. Opetusjakson päättymisen jälkeen voisi olla kirkkoon liittämistoimitus esimerkiksi palmusunnuntaina tai suurena lauantaina.

Suunnitelmallisuutta tarvitaan myös aikuisopetusmateriaalin tuottamisessa. Jokaisella hiippakunnalla on vastuu siitä, että sitä **laajasti** ja **tehokkaasti** käytetään. Seurakuntatasolla tämä on viime kädessä seurakunnan neuvoston vastuulla. Uskonnon opettajat ovat antaneet esimerkin tehdessään erinomaista työtä peruskoulun ja lukion opetusmateriaalin tuottamisessa 2000-luvun alussa.

Opetuksessa käytetään suunnitelmallisesti useita **keinoja** ja **väyliä**, kuten kirkon verkkosivuja, kirjoitussarjoja lehdissä, luentoja ja kursseja, seminaareja ja teemapäiviä, oppikirjoja ja vihkosia.

Ortodoksisen uskon ja kulttuurin opetuksessa hyödynnetään kansalaisopistojen ja muun vapaan sivistystyön ja aikuiskoulutusjärjestelmän tarjoamia mahdollisuuksia. Muutamat seurakunnat jo tekevät näin. Tällä tavoin opetus saadaan joka kodin ulottuville.

Tietopuolisen opetuksen lisäksi seurakunta opettaa jäseniään löytämään jumalanpalvelus- ja rukouselämän. Rukous ja hiljentyminen ovat **etsivän kirkon** keskeisiä voimavaroja. Kirkon rukouksen sydämessä ovat jumalanpalvelukset ja kirkolliset toimitukset. Yksilön oma rukouselämä ja siihen kasvaminen toteutuvat kilvoittelun kautta.

Elävän rukouksen avulla etsivän kirkon seurakunnat Jumalan tahdolle kuuliaisina palvelevat ihmisiä. Pyhien ihmisten esimerkki ja heidän kunnioituksensa vahvistavat ihmisiä omassa kilvoituksessaan. Seurakunta järjestää joko itsenäisesti tai yhteistyössä muiden seurakuntien kanssa retriittejä ja pyhiinvaellusmatkoja luostareihin. Näin kirkko tarjoaa aktiivisesti kristilliseen hiljentyisperinteeseen perustuvia malleja nykyihmisille.

8.2.2 KIRKKOMUSIIKKI

Kirkkolaulun tehtävänä on avata seurakunnan jäsenille kirkkomusiikin sisältö, sen hengellinen ja opetuksellinen merkitys.

Kirkkolaulussa Suomessa on edelleen jännitteitä sen välillä mitä veisuja laulaa kuoro, mitä kirkkokansa yhteisesti. Monissa seurakunnissa yhteislaulun käyttöön ja harjoitukseen on kiinnitetty aivan liian vähän huomiota. Kuorolaulua usein priorisoidaan silloinkin, kun ei ole edellytyksiä aidolle moniääniselle laululle. Eri kirkkolaulutyylilien kesken on myös kilpailua ja kädenvääntöä.

Uutta sävellys- ja sovitusyötä on tehty tähän asti vain niukasti. Vaihtuvien veisujen sovituksista on pulaa kirkon liturgisessa kierrossa varsinkin juhla- ja paastoaikojen osalta.

Kuorot toimivat pääsääntöisesti vapaaehtois pohjalta kanttorien ohjaamina.

Kuorotoiminnan suunnitelmallinen kehittäminen on tarkoituksenmukaisinta järjestää hiippakuntatasolla yhteistyönä seurakuntien kesken.

Kuoronjohtajien tehtävänä on mitoittaa lauluohjelmisto kunkin kuoron omien edellytysten ja seurakunnan tarpeiden mukaisesti. Siksi pienen tsasounan kirkkolaulu on yksinkertaisempaa kuin suuressa katedraalissa.

Tavoitteena on löytää mielekäs tasapaino yhteislaulun ja kuorolaulun välillä. Onhan kirkkolaulu keskeisellä sijalla kirkon yhteisessä rukouksessa ja ylistyksessä. Se avaa monelle tien kirkon sisälle.

Joka seurakunnassa ja pyhäkössä järjestetään seurakunnan yhteislauluharjoituksia säännöllisesti, osana normaalia toimintaa, jotta myös yhteislaulu jumalanpalveluksissa olisi mahdollista kaikkialla.

Kirkkomusiikkikoulutusta suunnataan myös kirkkokuorojen ns. vastuulaulajille, jotka liturgista ja musiikillista koulutusta saatuaan voivat tarvittaessa toteuttaa kirkkolaulun keskeisimmissä jumalanpalveluksissa ja toimituksissa siellä, missä päätoimisia kanttoreita ei ole käytettävissä.

On tarpeen, että isommissa seurakunnissa on hyvin koulutettuja kanttoreita, joilla on mahdollisuus omistautua täystoimisesti kirkkomusiikin toteuttamiseen ja kehittämiseen. Heille on turvattava myös jatkokoulutusmahdollisuuksia. Pienessä seurakunnassa voi olla osa-aikainen tai sivutoiminen kanttori.

Viikoittaiseen jumalanpalveluselämään keskittyvien kuorojen ohella maassamme toimii puolenkymmentä niin sanottua esiintyvää kuoroa. Seurakuntien, joiden piirissä, tällaisia kuoroja on, tulee turvata aineellisia resursseja niiden toimintaan ja varata mahdollisiin esiintymisiin myös seurakunnan ulkopuolisilla foorumeilla. Tämä on tärkeää myös kirkon todistuksen kannalta.

8.2.3 KIRKKOTAIDE

Kirkkotaiteen moninainen rikkaus on ortodoksisen kirkon vahvuuksia. Taide on aina ollut keskeisellä sijalla sen rukouksessa ja ylistyksessä. Sitä kautta puhutun sanan rinnalla kuvan, runon, liturgisen näytelmän ja musiikin keinoin näkymätön tulee näkyväksi, aineeton aineelliseksi, aika ja iankaikkisuus ovat sisäkkäin. Vaikka kirkkotaiteen eri

muodot ovat historian kuluessa muuttuvia ja aina jossain määrin sidoksissa omaan aikaansa, taide itsessään on jumaluuden iankaikkisen läsnäolon ilmentymää.

Ortodoksisen kirkon näkyvimpiä tunnusmerkkejä ovat ikonit. Ikoniteologia ja eri maalaustraditiot ovat osa kirkon liturgisen elämän, rukouksen ja kulttuurin kokonaisuutta. Ikonimaalaus on tärkeä hengellisen kasvun ja kasvatuksen väline.

Ikonimaalauksen renessanssi on keskeisellä sijalla ortodoksisessa kirkkotaiteessa Suomessa. Se on ekumeenisesti avautunut koko suomalaiseen kristillisyyteen. Seurakuntien ja kansalaisopistojen ikonipiirit ovat olleet opetuksen eturintamassa parin-kolmen vuosikymmenen ajan. Joka seurakunnassa harrastetaan ikonimaalausta vapaaehtois pohjalta. Valamon kansanopisto kouluttaa ikonimaalauksen opettajia ja ohjaajia.

Ikonimaalaustoiminta tarvitsee kokonaisvaltaista suunnittelua, jotta laaja-alainen ikonimaalarien koulutusjärjestelmä saadaan laadituksi. Soveltuvin osin tämä palvelisi niin ikonimaalauksen harrastajia kuin ammattimaisiakin ikonimaalareita. Tätä on 1990-luvulta alkaen puuhattu erikseen Valamon kansanopiston ja Suomen ikonimaalarit ry:n toimesta. Sen järjestäminen on viime kädessä kirkon omalla vastuulla riippumatta siitä, kuka toimija sen käytännössä laatii.

Tähän asti kirkkotekstiilien valmistus on nojautunut lähes kokonaan tuontimateriaaleihin. Paljon on tuotu myös valmiita jumalanpalveluspukuja ja muita tekstiilituotteita. Niiden käyttö on usein johtanut niin tyyllisesti kuin laadullisesti varsin kirjavaa lopputulokseen.

Omaa suomalaista kirkkotekstiiliperinnettä kehitetään. Tekstiilien valmistuksessa tulee käyttää pääsääntöisesti luonnonmateriaaleja.

Kirkon oman ompelimon tarpeellisuus uudelleenarvioidaan. Samalla tutkitaan voidaanko osa tekstiileistä valmistaa Lintulan luostarissa. Esimerkiksi Helsingin seurakunnassa ja Haminan seurakunnassa Kouvolassa on aktiivisia tekstiilikerhoja. Tällaista tekstiilikerhotoimintaa tarvitaan lisää.

Kirkollisen kaluston (puusepän työt) valmistus vaatii koulutusta. Sitä voisi olla esimerkiksi Valamon kansanopiston järjestämänä. Tietotaidon tulisi säilyä ja kehittyä. Erityisesti on hyödynnettävä suomalaisten materiaalien käyttöä. Käytännön toteutuksessa panostetaan seurakunnan vapaaehtoistyöhön.

8.3 Maahanmuuttajatyö

Pysyvästi Suomessa asuvien venäjänkielisten määrä on vuonna 2007 noin 40.000. Määrä kasvaa merkittävästi vuoteen 2020 mennessä.

Näistä suurin osa asuu Helsingin hiippakunnan alueella. Sen jokaisessa seurakunnassa tehdään maahanmuuttajatyötä. Se on useimmiten ollut vielä melko harrastelijamaista, lukuun ottamatta Helsingin seurakuntaa.

Useimmissa seurakunnissa toimitetaan kirkkoslaavinkielisiä jumalanpalveluksia muutaman kerran vuodessa ja vain muutamassa seurakunnassa kerran kuukaudessa. Myös slaavinkielisistä palveluksista tiedottamisessa on puutteita.

Maahanmuuttajatyötä tekevien pappien kielitaito on kirjava, osin varsin puutteellinen. Slaavinkielisten jumalanpalvelusten toimittaminen kuitenkin sujuu.

Säännöllinen osallistuminen katumuksen sakramenttiin on erityisesti venäläisille ortodokseille tärkeää. Rippi-isällä tulee olla hyvä kielitaito, jotta hän pystyy keskustelemaan ripittäytyjien kanssa. Usein yhdellä papilla ei ole aikaakaan riittävästi ripittäytyjien vastaanottamiseen, kun samaan aikaan pitäisi aloittaa liturgian toimittaminen.

Suomessa on myös pieni "fundamentalistisävyinen" venäläisten joukko, joka pitää Suomen kirkon kalenteria harhaoppisena ja vain juliaanista kalenteria "ortodoksisena". Heitä tukee osa Suomessa toimivista Moskovan patriarkaatin papeista.

Kielikysymys on haaste myös siinä suhteessa, että suuri osa venäläisistä ymmärtää huonosti kirkkoslaavia. Kuitenkin nykyvenäjän käyttöön jumalanpalveluskielenä kohdistuu runsaasti varauksellisuutta, jopa kriittisyyttä.

Vuonna 2020 **etsivän kirkon** kaikki seurakunnat ovat monikansallisia ja monikielisiä. Maahanmuuttajien aidolla kohtaamisella heitä autetaan kotoutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kirkon vanhan perinteen mukaisesti kaikki kristityt saavat ylistää Jumalaa omalla äidinkielellään. Tästä on Suomessa jo kokemusta. Nykytilanteessa esimerkiksi Helsingin seurakunta on kehittynyt aidosti monikulttuuriseksi. Sen jumalanpalveluksissa käytetään kymmentä eri kieltä vuoden varrella.

Maahanmuuttajatyötä varten joka seurakuntaan perustetaan erillinen työryhmä, joka ensisijaisesti koostuu maahanmuuttajista. Maahanmuuttajat toivotetaan tervetulleiksi myös suomenkielisiin jumalanpalveluksiin ja muuhun toimintaan. Seurakuntien toiminnasta tiedotetaan aktiivisesti eri kielillä.

Seurakunnan vastuulla on venäjänkielinen työ. Jokaiseen seurakuntaan ainakin Etelä-Suomessa rekrytoidaan venäjänkieliseen työhön joko koko- tai osa-aikaisia työntekijöitä.

Seurakunta opettaa suunnitelmallisesti ja sitoutuneesti lapsia, nuoria sekä aikuisia kirkkoon liittyviä maahanmuuttajia. Päämääränä on sitouttaa heidät ortodoksiseen uskoon ja kirkolliseen elämään Suomessa.

Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Lounais-Suomen matkapappien ja -kanttorien toimet on tarpeen muuttaa pikaisesti maahanmuuttajatyön pappien ja kanttorien toimiksi tukemaan alueensa seurakuntia. Helsingin hiippakunnassa säilyy lisäksi jo olemassa oleva maahanmuuttajatyön papin toimi.

Eri seurakunnissa on ihmisiä, jotka ovat opiskelleet tai työskennelleet pitkään ulkomailla. Heidän kokemuksensa ja kulttuurintuntemuksensa hyödyntäminen on tärkeää monikielissä ja -kulttuurisissa seurakunnissa.

8.4 Kirkko henkisen kehityksen veturina

8.4.1 ELÄMÄNTAPAKYSYMYKSET

”Hedelmästään puu tunnetaan” (Matt. 12:33). Kirkon usko ilmenee paitsi rukouksessa myös sen jäsenten kristillisessä elämäntavassa. Ortodoksinen kirkko on perinteisesti todistanut uskosta nimenomaan elämäntavan kautta. Sillä on perinteestään käsin paljon annettavaa. Usko ja elämäntyö kuuluvat yhteen. Ihmiset etsivät tasapainoa aineen ja hengen, ruumiin ja sielun välillä. Kirkko tukee tätä eheyden etsimistä.

Kirkon on syytä aktiivisesti pohtia, mitä askeettisen kulttuurin perinne merkitsee tämän päivän ja tulevaisuuden kannalta. Askeettinen kulttuuri antaa näkökulmia muun muassa kestäväen kehityksen kysymyksiin, paastoamisen eri muotoihin sekä yksinkertaisen elämän haasteisiin. Seurakuntien tulee näissä kysymyksissä ryhdistäytyä. On käytettävä opetuksen ja oman esimerkin voimaa. Kirkon askeettisesta kulttuurista käsin tarjotaan nykyihmiselle mielekkäitä malleja hyvälle elämälle.

Askeettisen kulttuurin tärkeä perinteinen ilmenemismuoto on luostarielämä ja sen synnyttämä hengellinen kirjallisuus ja hengellisen ohjauksen perinne.

Luostarikilvoittelijoiden hengellisen elämän ohjaus on ulottanut vaikutuksensa myös seurakuntaelämään.

Kirkko tulee pitää paasto- ja juhlaperinnettään esillä julkisuudessa. Tarvitaan myös ihmisiä, jotka mediassa tuovat esiin ortodoksisen kirkon opetuksen ihmisten elämänskysymyksiin. Kirkolla on mediatilaa, jota tulee hyödyntää suunnitelmallisesti ja valppaasti niin, että kirkon sanoman sisältö välittyy aidosti julkisuuteen.

Seurakunnat ja järjestöt organisoivat ohjattuja pyhiinvaellusmatkoja. Ihmiset muutenkin tekevät paljon loma- ja kulttuurimatkoja. Pyhiinvaellukset luostareihin ja ns. pyhille paikoille (esimerkiksi Jerusalemi, Athos ja Venäjän luostarit) kuuluvat oleellisena osana kirkon elämään. Pyhiinvaellus nousee ihmisen pyhyden kaipauksesta. Kokemus pyhiinvaelluksesta rikastuttaa vaeltajan elämää. Siten pyhiinvaellus vahvistaa kristittyjen sitoutumista kristilliseen elämään.

Etsivä kirkko kuuntelee avoimesti tämän ajan ihmisten kysymyksiä ja etsii eettisessä opetuksessaan niihin aitoja vastauksia kirkon uskosta ja ihmiskäsityksestä käsin. Kirkko opettaa uskosta nousevia eettisiä ihanteita ja kestäviä arvoja. Se ei kuitenkaan ole

moraaliautomaatti. Yksityisen ihmisen elämänkysymyksiin vastataan erityisesti sielunhoidossa ja katumuksen sakramentissa.

Kirkon eettistä opetusta on pitkään vaivannut keskiluokkainen sovinnaisetiikka, eräänlainen kansalaiskuntomenteliteetti. Siitä tulee päästä irti ja luovan uskollisuuden periaatteen mukaisesti löytää uudelleen kirkon vanhojen opettajien dynaaminen, ajan merkit ja ihmisten kysymykset aidosti huomioon ottava eettinen lähestymistapa omaan aikaamme.

Kirkko tulee osallistua eettiseen keskusteluun asiantuntevasti ja vastuullisesti. Tässä hyödynnetään eri alojen asiantuntijoita. Tavoitteena on, että **etsivällä kirkolla** on vuonna 2020 useita kirjoittavia ja julkisuudessa esiintyviä sivistyneitä teologeja ja muita asiantuntijoita. Myös piispainkokouksen tulee käyttää näiden asiantuntemusta.

8.4.2 PERHE JA KOTI

Yhteiskunnassa perheen asema ja luonne on muuttunut. Koko perheinstituutio on käymisvaiheessa. Perhe saattaa järjestyä uudelleen useita kertoja yhden ihmiselämän aikana. Vaikka perhekäsitys on yhteiskunnassa voimakkaassa murrosvaiheessa, kirkko kaikissa olosuhteissa tukee perhettä yhteisönä, kirkon ”perussoluna”.

Suuri osa perheellisistä ortodokseista elää avioliitossa toiseen kirkkoon tai uskontokuntaan kuuluvan kanssa. Näiden ihmisten kohtaamisessa tarvitaan ekumeenista avoimuutta sekä samalla ihmisten kannustamista elämään omaa ortodoksisuuttaan. Kaikissa olosuhteissa toisuskoinen puoliso toivotetaan tervetulleeksi seurakunnassa.

Koti on kirkon keskeisimpiä yhteistyökumppaneita. Kirkon tavoitteena on perheen aseman turvaaminen. Kirkko opettaa yhden avioliiton ihannetta. Huomiota kiinnitetään avioliitto-opetukseen ja parisuhdeneuvontaan.

Perheellä on ensisijainen vastuu lasten uskontokasvatuksessa, jota seurakunta aktiivisesti tukee. Kun vanhemmat elävät kotona avoimesti ortodoksisen perinteen hengessä, he samalla siirtävät perinteitä lapsille, jotka alle kouluikäisinä oppivat asioita tekemällä ja osallistumalla.

Seurakunta tukee perheitä lasten ortodoksisessa kotikasvatuksessa kannustamalla perheitä osallistumaan kirkon liturgiseen elämään lasten ehdoilla sekä järjestämällä erilaisia aktiviteetteja perheille ja heidän alle kouluikäisille lapsilleen. Erilaisten äitilapsikerhojen, päiväkerhojen ja muskareiden ohella perheille järjestetään omia ”ortodoksikerhoja”, joissa käsiteltävät teemat ja aiheet ovat lähellä perheiden arkea.

Kirkko antaa opetusta erilaisista kotona järjestettävistä kirkollisista toimituksista kuten kodinpyhityksistä ja syntymäpäivä /nimipäivähartauksista sekä kannustaa jäseniään henkilökohtaisen rukouselämän elvyttämiseen ja kirkon paastoperinteen noudattamiseen. Ruokarukoukset ovat luonnollinen osa perheen rutiineja. Kotialttari muodostaa kodin hengellisen ja henkisen ”keskiön”.

Kirkko haluaa myös auttaa uusperheissä eläviä jäseniään. Samalla kirkko entistä avoimemmin tukee pastoraalisesti muissa perhetilanteissa olevia, samoin eronneita ja yksin eläviä erityisesti pastoraalisesti. Tällöinkin jokaisen ihmisen elämäntilanne kohdataan yksilöllisesti.

8.4.3 LÄHETYSTYÖ

Lähetystyö kuuluu kirkon olemukseen. Sen tekemiseen on monia eri tapoja. Ortodoksisuudelle on vierasta ihmisten ”ylipuhuminen”, mutta on luonnollista, että ortodoksisen kirkon jäsen tuo esiin ortodoksisuutensa esimerkiksi sanomalla avoimesti ja rohkeasti: ”Olen ortodoksi”. Kirkko antaa todistuksensa erityisesti hengellisen läsnäolon, jakamisen ja vuorovaikutuksen kautta.

Seurakuntatason lähetystoiminta Suomessa on käytännössä melko vanhakantaista. Kirkon lähetystyö tarvitsee uutta panostusta ja tähänastista modernimpaa otetta. Se edellyttää kasvattamista uhrautuvaisuuteen nykyistä syvällisemmin. Kirkko ilman maailmaan suuntautuvaa missiota ei ole **etsivä kirkko**.

Jokaisen kirkon tai tsasounan yhteydessä on toimiva lähetyspiiri. Piirillä on aktiivista vuorovaikutusta lähetystyön kohteisiin. Keinoja tähän tarjoavat tutustumismatkat lähetystyön kohdealueille sekä kummitoiminta. Hyvän keinon tarjoavat esimerkiksi

syntymäpäivälahjakeräys kehitysyhteistyön ja/tai lähetystyön hyväksi. Tällä tavoin on kerätty varoja muun muassa koulun rakentamiseksi ja lampaiden hankkimiseksi eräisiin Itä-Afrikan kohteisiin.

Tavoitteena on järjestää joka seurakunnassa vuosittainen lähetystapahtuma. Isompia lähetystapahtumia järjestetään myös hiippakuntatasolla vuosittain.

Ortodoksinen lähetys ry. toimii vuonna 2020 palvelujärjestönä valmistamalla materiaalia ja kouluttamalla lähetyspiirien vetäjiä. Piispainkokouksen siunauksella se tekee edelleen aktiivista yhteistyötä ja hoitaa avustustoimintaa erityisesti Aleksandrian patriarkaatin Kenian hiippakunnan kanssa, joka jo pitkään on ollut kirkon lähetystyön keskeinen kohde.

Kirkko kantaa kansainvälistä vastuuta myös humanitäärisen työn kautta.

Suomen ortodoksinen kirkko antaa muun muassa konkreettista apua Afrikan ortodoksisille kirkkoille koulutusprojektien kautta.

8.4.4 DIAKONIA

Kirkon keskeisiin tehtäviin kuuluu diakonia eli lähimmäispalvelu. Nykyisin jokainen seurakunta tekee diakoniatyötä, muttei useinkaan riittävän suunnitelmallisesti.

Suunnitelmallista diakoniatyötä on niissä seurakunnissa, missä on palkattuja diakoniatyöntekijöitä.

Vapaaehtoiseen diakoniatyöhön tarvitaan lisää suunnitelmallisuutta. Pienessäkin seurakunnassa tulee diakoniatyön olla selkeästi aina tietyn tahon vastuulla.

Mahdollisuudet sisällyttää diakoniatyötä esimerkiksi kanttorin toimenkuvaan tulee selvittää.

Opetuksensa ja todistuksensa mukaisesti etsivä kirkko ohjaa jäseniään diakoniavastuuseen toisistaan ja koko luomakunnasta. Erityistä huomiota kiinnitetään paikallisyhteisöissä toteutuvan yhteisöllisyyden tukemiseen. Yhteiskunnan väestörakenteen muuttumisen myötä niin vapaaehtoispanosta tarjoamassa kuin avun tarpeessa olevissakin on yhä enemmän vanhusväestöön kuuluvia.

Diakoniatyötä tulee tehdä ihmistä kunnioittavalla tavalla ortodoksiseen elämäntapaan perustuen. Diakoniatyön tarkoituksena on aineellisen ja hengellisen avun antaminen erityisesti eniten tarvitseville ja niille, jotka ovat jääneet yhteiskunnan avustusjärjestelmien ulkopuolelle. Kirkon diakoniatyön kohteena ovat muutkin kuin kirkon jäsenet.

Diakoniatyöksi on usein ymmärretty nimenomaan taloudellinen tukeminen, mutta se tarkoittaa samalla tavoin hengellistä ja henkistä tukea, kuuntelemista ja myötäelämistä sekä käytännön asioissa auttamista.

Diakoniatyössä mukana on yhä suurempi joukko vapaaehtoisia. He tarvitsevat säännöllistä koulutusta ja tukea, jota seurakunnat yhdessä järjestävät kussakin hiippakunnassa. Eri kansalaisjärjestöjen, kuten Suomen Punaisen Ristin (SPR) asiantuntemusta ja koulutustukea käytetään tässä apuna.

Päätoimiset diakoniatyöntekijät kehittävät ammattitaidollaan myös vapaaehtoistyötä. Työelämästä vapautuneita eri alojen asiantuntijoita voidaan käyttää muun muassa vertaistukiryhmien vetämisessä.

Etsivän kirkon tulee löytää kuhunkin aikaan sopivia keinoja toimia vanhusten, vammaisten, työttömien ja syrjäytyneiden hyväksi. Seurakunnan keskeisiä tuntomerkkejä ovat oikeat rakkauden teot sekä myötätunto kärsiviä ja hädässä olevia kohtaan. Erityisen tärkeää on auttaa yksinäisyyden ja irrallisuuden kokemuksen kanssa kipuilevia tarjoamalla yhteisöllisyyttä.

8.4.5 EKUMEENINEN TOIMINTA

Koska Suomen ortodoksisella kirkolla on vahva identiteetti ja se välittää ja elää todeksi jakamattoman kirkon aitoa uskonperintöä, sen tehtävänä on elää aktiivisesti ekumeenisen toiminnan keskiössä. Sen tehtävä on edistää apostolisen kirkon elävän kokemusmaailman jatkuvuutta ja kirkkojen lähentymistä.

Erinomaisen lähtökohdan tälle antaa Suomen esimerkillinen ekumeeninen ilmapiiri. Suomea on täydellä syyllä sanottu ekumenian mallimaaksi. Kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen välillä on mutkattomat ja luottamukselliset suhteet. Ortodoksisella kirkolla on riittävästi elintilaa luterilaisen enemmistökirkon rinnalla.

Ortodoksinen vähemmistökirkko on aidosti osa suomalaista kirkollista ja kansallista kokonaisuutta. Se on myönteisellä tavalla löytänyt paikkansa yhteiskunnassa. Kuitenkin ortodokseilla on usein varsin ohuet tiedot muiden kristittyjen tavasta rukoilla. Harvat ovat edes käyneet katolisen kirkon tai vapaiden suuntien pyhäköissä. Luterilaisuutta tunnetaan paremmin perheyhteyksien ja -juhlien kautta.

Ortodoksisen kirkon piirissä tarvitaan systemaattisesti suunniteltua ekumeenista kasvatusta, jotta opitaan tuntemaan ja kunnioittamaan muiden kirkkojen omia tapoja rukoilla ja ylistää. Se auttaa kirkkojen lähentymistä.

Etsivä kirkko toteuttaa tehtävänsä aidosti kansainvälisyyteen suuntautuneena, ekumeenisesti avoimena ja ennakkoluulottomana yhteisönä.

Kirkko on ollut mukana aktiivisesti Suomen ekumeenisen neuvoston (SEN) työssä ja sen eri jaostoissa sekä paikallisekumeniassa. Tämä kehitys vahvistuu. Ekumeenisessa kanssakäymisessä tuodaan esiin yhä konkreettisemmin kirkon uskon yhteistä sisältöä ja sen ilmauksia, ei pelkästään läsnäoloa. Erityisesti ikonien ja kirkkomusiikin alueella kirkollamme on ekumeenisessa työssä paljon annettavaa. Myös ongelmista, silloin kun niitä ilmenee, puhutaan avoimesti.

Myös tulevaisuudessa kirkko aktiivisesti osallistuu kansainväliseen ekumeeniseen toimintaan muun muassa Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) kautta sekä kansainvälisten teologisten dialogien työhön.

8.4.6 KULTTUURITOIMINTA

Ortodoksisesta uskosta ja sen ilmenemismuodoista nousee kirkon oman hengellisen kulttuurin viljely ja esillä pitäminen sekä vuoropuhelu ympäröivän todellisuuden kanssa. Tätä tarkoittaa kulttuurin teologia.

Jo varhaiset kristityt ymmärsivät Raamatun opetuksen perusteella, että Jumala loi ihmisen toimimaan maailmassa sitä viljellen ja varjellen, tuoden sen jälleen Jumalan siunauksen piiriin ja toteuttamaan Jumalan tahtoa. Ihmisen lankeemus tai epäonnistuminen ei ole

tuhonnut tätä alkuperäistä luomistarkoitusta vaan Kristus on korottanut ihmisen alkuperäiseen asemaansa maailmassa. Ihminen on kutsuttu Jumalan työtoveriksi. Historian saatto on ”tulevan ajan” esimakua.

Varhaiskristityt elivät roomalais-hellenistisessä maailmassa. Ateena ja Jerusalem kohtasivat toisensa luovalla tavalla. Hellenistisen kulttuurin paras anti palveli kulttuurin kristillistymistä. Kristinusko ei omaksunut passiivista vaan aktiivisen roolin perimänsä kulttuurin suhteen, jonka se halusi kirkastaa. Tästä on hyvänä esimerkkinä antiikin syklisen, itseensä palaavan aikakäsityksen muuttuminen; ymmärrettiin että aika ei pelkästään kulu vaan myös täyttyy.

Kulttuurityö on näin ollen aina keskeisellä sijalla osana kirkon uskon ilmaisua ja sen hedelmiä. Eläähän kirkko ihmisten keskellä tukien, raviten, kannustaen heitä luovuuteen ja sitoutuneisiin ponnistuksiin aineellisen ja henkisen kulttuurin eri osa-alueilla kulttuurin uusien hedelmien synnyttämiseksi.

Koska yksittäisen seurakunnan henkiset ja aineelliset resurssit ovat niukkoja, ortodoksisen kulttuurin viljely on mielekästä suurelta osin toteuttaa seurakuntien yhteisin ponnistuksin hiippakunnan sisällä.

Tässä työssä ortodoksisilla kulttuurikeskuksilla on keskeinen rooli ja vastuu joka hiippakunnassa. Osaltaan ne tätä kautta toimivat hiippakunnissa kirkollisina kehittämiskeskuksina. Niiden toiminta niveltyy luontevasti hiippakuntien kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.

Kullakin kulttuurikeskuksella on omat painopisteensä. Kulttuurikeskusten välille on syytä kehittää myös työnjako, jotta vältetään toiminnallisia päällekkäisyyksiä. Kulttuurikeskukset palvelevat kirkon sisäistä toimintaa muun muassa koulutuksen ja kulttuuritoiminnan osalta. Ulospäin suuntautuneina ne palvelevat myös kirkon missiota. Ne toteuttavat erilaisia kulttuuriprojekteja: näyttelyitä, taidetapahtumia, konsertteja. Pitkälle koulutetut ihmiset ja taiteilijat tuovat oman luovan panoksensa kirkon elämään.

Kirkon tulee tästä eteenpäin varata suunnitelmallisesti aineellisia resursseja kulttuurikeskusten toiminnan käynnistämiseen ja tukemiseen riippumatta siitä ovatko ne

organisatorisesti osa kirkon rakennetta vai kirkon hyväksi toimivien säätiöiden ja järjestöjen omistamia.

Karjalan hiippakunnassa on Valamon luostarin yhteyteen kehittynyt monipuolinen kulttuurikeskus, jossa jo nyt tehdään aktiivista kulttuurityötä. Valamon kansanopisto on sen eturintamassa.

Joensuuhun on syntymässä uusi kulttuurikeskus Ortodoksisen Kulttuurin Säätiön hankkeena. Julkaisutoiminnan ohella kirkkoa palveleva tutkimustyö sopisi mainiosti sen tehtäviin. Se toimii verkostoituneena Joensuun yliopiston, ortodoksisen seminaarin ja Valamon kansanopiston kanssa.

Pääkaupunkiseudulla toimii kulttuurikeskus Sofia. Sen omistaa Suomen ortodoksisen kulttuurikeskuksen säätiö, joka järjestää kulttuurikeskuksessa muun muassa seminaareja ja koulutustilaisuuksia, näyttelyitä, erilaisia hiljentymispalveluita sekä kirkollisen kulttuurin viikonlopputapahtumia. Hiippakunnan seurakunnat hyödyntävät sekä keskuksen tiloja että kulttuuritarjontaa.

Oulun hiippakunnassa ei konkreettisesti ole erillistä kulttuurikeskusta. Oulun hiippakuntaan varataan resursseja esimerkiksi kolttakulttuurin ja vienankarjalaisen kulttuurin vaalimiseen sekä Barentsin alueen kirkolliseen yhteistyöhön ekumeenisessa hengessä.

8.4.7 KULTTUURIPERINNÖN SÄILYTTÄMINEN

Kirkko on yhteisö, joka muistaa. Kollektiivinen hengellisen ja aineellisen kulttuurin perintö välittää nykyaikaan ja tulevaisuuteen sukupolvien ketjun ajatonta sisäistä viisautta.

Kirkon oma, kansallisesti merkittävä museo sijaitsee Kuopiossa. Museon toiminnan kehittämisessä pääpaino on ulospäin suuntautuvassa toiminnassa, johon kuuluu näyttelyitä, julkaisutoimintaa sekä informaatiopalveluita.

Ikonien konservointi on mielekkäästi keskitetty Valamon konservointilaitokseen. Ikonien säilytykseen ja konservointiin luodaan hiippakuntatasolla systemaattinen toimintatapa, joka

turvaa seurakuntien ikonien, kirkollisen esineistön ja kirkkotekstiilien säännöllisen ja asiantuntevan huollon ja konservoinnin.

8.4.8 TUTKIMUS

Kirkon tutkimustoiminnan kehittämisen ongelmana on aineellisten resurssien niukkuus. Viime aikoihin saakka kirkon käytettävissä on ollut myös vähän koulutettuja tutkijoita.

Kirkko laatii oman tutkimusohjelman. Se sisältää kirkon tulevaisuuden ja suunnittelun kannalta tärkeitä selvityksiä ja tutkimushankkeita. Kirkko myöntää stipendejä ja apurahoja näihin tarkoituksiin.

Tutkimuksen painopiste on soveltavassa tutkimuksessa ja selvityksissä, jotka palvelevat kirkon toiminnan suunnittelua. Ne edistävät kirkon itseymmärrystä ja perustehtävän toteutusta.

Tutkimustoiminta tapahtuu luontevimmin yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa Joensuun yliopiston tai jonkin muun tutkimusyhteisön kanssa kulloisestakin tavoitteesta ja kohteesta riippuen. Kirkko tukee myös projektikohtaista yhteistyötä kulttuurikeskusten kanssa. Tavoitteena on, että niukkoja voimavaroja hyödynnetään tällä tavoin tehokkaasti.

8.4.9 VERKKOPALVELUT JA VIESTINTÄ

Ortodoksisen kirkon verkkopalveluita ja viestintää on toistaiseksi onnistuttu kehittämään vain vähäisessä määrin. Käytännön toteutus on jäänyt paljolti yksittäisten seurakuntien aktiivisuuden varaan, mikä on luonut kirkon viestintään varsin suurta kirjavuutta.

Etsivä kirkko kehittää kirkollishallituksen, hiippakuntien ja seurakuntien välisiä sekä seurakuntien keskinäisiä verkkopalveluita. Myös kirkollista opetusta toteutetaan verkkopalvelun avulla. Verkkopalvelua kehitetään myös eri kielillä. Verkkopalveluita kehitetään vuorovaikutteisesti niin, että seurakuntalaisten yhteydenotto omaan seurakuntaan olisi mahdollisimman helppoa ja luontevaa. Kirkko varaa riittävät aineelliset resurssit verkkopalvelujen kehittämiseen ja ylläpitämiseen.

Kirkko tehostaa median käyttöä. Tarvitaan aktiivisempaa ja suunnitelmallisempaa otetta sekä kirkon omaa mediastrategiaa. Ammattitaitoinen tiedottaja on osaltaan kirkon työn etulinjassa.

9. KIRKON ORGANISAATION KATSE TULEVAISUUTEEN

9.1 Yleistä

Kirkossa on vuoden 2007 alusta tullut voimaan uusi kirkkolaki ja kirkkojärjestys. Näiden uudistusten tuloksena päätöksenteko varsinkin kirkkolainsäädännön osalta on keventymässä. Kirkkojärjestys tarjoaa aiempaa joustavamman tavan uudistaa kirkon sisäistä säännöstöä. Opetusministeriön ohjaava rooli on entistä pienempi.

Uudella PTS-kaudella 2008-2020 kirkko jatkaa hallintonsa ja toimintatapojensa uudistamista. Tavoitteena on selkiyttää ja uudistaa eri toimijoiden työnjakoa ja vastuusuhteita. Silloin aineellisia sekä henkisiä resursseja vapautuu aiempaa merkittävästi enemmän kirkon omimpaan työhön hengellisen elämän alueella.

Hallinnon ja talouden näkökulmasta pyritään koko maassa riittävän suuriin yksiköihin, jotta resursseja voidaan suunnata ja siirtää toiminnan kehittämiseen alueellisten muutosten synnyttämien tarpeiden mukaan. Hiippakunta on kooltaan tarkoituksenmukainen perusyksikkö seurakuntien yhteistoiminnan ja työnjaon kehittämisen näkökulmasta.

9.2 Seurakunnan tehtävien tulevat painopisteet

Suomen ortodoksisen kirkon hallinnon kehittämistyöryhmä esitti vuonna 1998 seurakuntien toimintojen keskittämistä suurempiin yksiköihin väestökirjanpidon ja taloushallinnon osalta. Lisäksi vuonna 2001 hallinnon kehittämistyöryhmä mietinnössään esitti mietinnössä talousarvion valmisteluun ja seurantaan liittyvien tehtävien siirtämistä seurakuntien tasolta hiippakuntiin. Samalla se ehdotti jäsenrekisterin, kiinteistöjen hoidon ja kirjanpidon keskittämistä yhteiseen toimistoon. Kirkollishallituksen kehittämistyöryhmä

on loppuraportissaan 2004 esittänyt jäsenrekisterin hoidon ja taloushallinnon osalta keskitettyä mallia.

Uudistusten tarve on tiedostettu siis varsin pitkään. Seurakuntarakenteen uudistaminen oli esillä myös uutta kirkkolakia valmistelleessa työryhmässä. Rakenteellisia uudistuksia ei työekonomisista syistä kuitenkaan sisällytetty kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säätämiseen.

PTS-työryhmä on ollut vauhdittamassa kirkon rakenteen ja toimintatapojen uudistusta edellä mainittujen kehittämistyöryhmien esitysten pohjalta. Sen aloitteesta kirkollishallitus päätti elokuussa 2007 kirkon yhteisestä jäsenrekisteristä sekä taloushallinnon rutiinien ainakin osittaisesta keskittämisestä. Tämä on ensimmäinen konkreettinen askel seurakuntien ja kirkon yhteisen hallinnon välisen työnjaon uudelleen järjestämisessä.

Tavoitteena on, että vuoteen 2020 mennessä kirkko on uudistanut kokonaan seurakunnan ja hiippakunnan välisen työnjaon. Sen lähtökohtana tulee olemaan kirkon eri tehtävien tarkoituksenmukainen hoito seuraavien periaatteiden mukaan:

- Ihmisten kohtaaminen tapahtuu ja hengelliset palvelut toteutetaan paikallisseurakunnissa.
- Osa yhteisistä asioista, esimerkiksi lehdet ja muu tiedotus sekä kiinteistöhoito, hoidetaan hiippakunnittain.
- Jäsenrekisteri hoidetaan keskitetysti kirkollishallituksessa.
- Kirjanpito, palkanlaskenta ja muut taloushallinnon rutiinit hoidetaan keskitetysti.

Ihminen on osallisena kirkon elämästä juuri seurakunnassa. Seurakunta on kirkon työn etulinjassa. Kirkon totuuden hetki on, kohtaavatko ihmiset Jumalan seurakunnan jäseninä. Seurakunnan tulee keskittyä tähän olennaisimpaan. Painopiste on siis hengellisessä työssä, ja kirkkoherralla sekä seurakunnan muilla työntekijöillä on oltava mahdollisuus omistautua siihen täysin.

Etsivän kirkon ytimessä on paikallinen eukaristinen yhteisö. Seurakuntatyötä toteutetaan juuri ihmisten lähiyhteisöissä eli pyhäkkökeskeisissä paikallisseurakunnissa. Tämä on toiminnallisesti mielekkäin ratkaisu. Se on myös taloudellisesti tehokas. Se vapauttaa aineellisia ja henkisiä resursseja kirkon perustehtävän toteuttamiseen.

Seurakunta huolehtii näin ollen alueensa

- jumalanpalveluksista ja kirkollisista toimituksista
- lähimmäistyöstä ja diakoniasta
- kirkollisesta opetuksesta ja kasvatuksesta
- vapaaehtoistyön organisoinnista ja toteuttamisesta.

Seurakunta on yhden tai useamman pyhäkön ympärille muodostunut toimintayhteisö.

Seurakunnan rajoja määritettäessä otetaan huomioon myös toiminnan

tarkoituksenmukaisuuden lähtökohdat.

Seurakunnassa on sen koon ja sijainnin mukaan päätoiminen tai osa-aikainen pappi, kanttori ja seurakuntasihteri. Näiden toiminta-alue voi kattaa useammankin seurakunnan, jos seurakunnassa on vähän jäseniä. Kuitenkin pienistäkin jumalanpalvelusyhteisöistä huolehditaan. Jokaisessa kirkossa ja kappelissa olisi oma pappi, palkattu tai palkaton, paikallisen tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan.

Seurakunnassa on myös seurakunnan palvelukeskus. Siihen kuuluvat tarpeelliset seurakunnalliset kokoontumistilat ja toimisto, jossa ovat papiston ja muiden työntekijöiden tarvitsemat työtilat ja tietoyhteydet. Seurakunnan palvelukeskus on ennen kaikkea paikka, jossa inhimillinen kohtaaminen ja vuorovaikutus ovat mahdollisia. Pienemmillä seurakunnilla voi olla myös yhteinen palvelukeskus.

Seurakunnan sisällä luodaan erilaisille ja erikokoisille toimintayksiköille omaehtoisen toiminnan mahdollisuudet. Siihen miten se käytännössä toteutetaan, löytyy useita malleja. Tätä ei ole vaikeaa toteuttaa vapaaehtoista tietä, kun keskinäistä luottamusta riittää. Nykyisestä Helsingin ortodoksisesta seurakunnasta voitaisiin muodostaa esimerkiksi 5-6 pyhäkkökeskeistä paikallista yhteisöä. Näin ollen jokaisella niistä on oma toimintasuunnitelmansa ja talousarvionsa. Tästä annetaan kirkkojärjestyksessä selkeä ohje. Tämä ei kuitenkaan merkitse erillisen hallintokoneiston muodostamista paikallisiin yhteisöihin. Myös useita seurakuntatyön alueita (esimerkiksi nuorisotyö, leiritoiminta, osa tiedottamisesta) hoidettaisiin edelleen yhteisesti.

9.3 Hiippakunta alueellisena toimijana

Hiippakunta on varhaisen kirkon ajasta asti ollut kirkon hengellisen elämän ja organisoitumisen perusyksikkö. Hiippakunta puolestaan on jakautunut seurakuntiin alueellisesti. Hiippakunta antaa alueensa kirkolliselle toiminnalle keskeiset suuntaviivat ja samalla se tukee seurakuntiansa toiminnan kehittämistä ja niiden välistä yhteistyötä.

Varhaisen kirkon perinteestä asti hiippakunnan toimintaa johtaa piispa yhdessä hänen ympärillään olevien presbyterien kanssa. Suomessa hiippakunnan piispan keskeiset tehtävät on yksityiskohtaisemmin määritelty kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä.

Piispan lähimpinä työtovereina ovat hiippakunnan kirkkoherrat sekä uuden kirkkolain myötä hiippakuntaneuvosto. Tästä eteenpäin hiippakuntaneuvostot suunnittelevat ja koordinoivat hiippakunnan sekä sen seurakuntien toimintaa ja yhteistyötä hiippakunnan piispan tukena. Hiippakunnalla on oma tavoiteohjelma.

Hiippakuntien tulee omalla alueellaan muodostaa kirkon toiminnan keskeisiä kehittämissyksiköitä. Tavoitteena on kehittää dynaamisia, toiminnallisia hiippakuntia sekä niihin elimellisesti kuuluvia seurakuntia.

Hiippakunta muodostaa mielekkään alueellisen kokonaisuuden seurakuntien väliselle yhteistoiminnalle. Yhteiskunnassa käydään parhaillaan keskustelua kuntien palvelurakenteen uudistamisesta. Siinä etsitään suurempia yksiköitä, joissa laadukkaat palvelut voidaan taata. Tämä pyrkimys on samansuuntainen hiippakunnan kokonaisuuden ja sen sisällä olevien seurakuntien välisen yhteistyön kehittämiseksi.

Seurakuntien yhteisenä kehittämissyksikkönä hiippakuntaneuvosto palvelee:

- seurakuntien välisen yhteistyön selkiyttämistä ja systematisointia
- henkilöstön työssä jaksamista ja ammatillinen osaamisen kehittämistä
- työn johtamista ja tehtäväjakoja sekä niihin liittyvien arviointimenetelmien kehittämistä
- vuorovaikutusta seurakuntien ja eri sidosryhmien kesken
- maahanmuuttajatyötä
- lapsi- ja nuorisotyötä
- aikuiskasvatusta

- kantaa vastuuta seurakuntiansa työntekijöiden ja vapaaehtoisten tarvitsemasta erityiskoulutuksesta.

2010-luvulla hiippakuntaneuvosto tehdään osaksi pysyvää rakennetta ja päätöksentekoa samalla, kun hiippakunnan tehtäväkenttä laajenee. Tällöin hiippakuntaneuvoston vastuulla tulee olemaan hiippakunnan vuotuinen toimintasuunnitelma ja talousarvio.

Alueellisena organisaationa hiippakunta huolehtii myös alueensa seurakuntien taloudenhoidon rutiinipalveluista, kiinteistönhoidosta, viestinnästä, tiedotuksesta ja kulttuuritoiminnasta. Käytännössä osa näistä tehtävistä hoidetaan koko kirkon tasolla.

Samalla hiippakuntaneuvostojen tehtäväksi entistä konkreettisemmin tulee arvioida miten hiippakunnan ja sen seurakuntien hallinnon ja talouden järjestelyt sekä toiminnan suunnittelu ja toteutus parhaiten palvelevat **etsivän kirkon** yhteisiä sisällöllisiä tavoitteita.

Näin hiippakunnan seurakuntien välille muodostuu elävä vuorovaikutus. Piispan ja hiippakuntaneuvoston tulee ottaa uudentyyppistä henkistä johtajuutta hiippakunnassa luovalla, avoimella, läpinäkyvällä ja hengellisesti kestäväällä tavalla.

9.4 Kirkon yhteiset tehtävät

Kirkon yhteisen päätöksenteon ja hallinnon muodostavat kirkolliskokous, piispainkokous, arkkipiispa ja kirkollishallitus, joiden tehtävät on määritelty kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä.

Kirkolliskokous päättää kirkon lainsäädäntöä, hallintoa ja taloutta koskevista asioista ja strategisista linjauksista.

Sen keskeisiä tehtäviä ovat mm:

- kanonisia suhteita koskevat asiat yhdessä piispainkokouksen kanssa
- kirkkolakia koskevien esitysten antaminen
- kirkkojärjestyksen hyväksyminen ja muuttaminen
- hiippakuntien perustaminen ja lakkauttaminen
- piispojen valinta yhdessä piispainkokouksen kanssa

- kirkon yhteisestä taloudesta päättäminen
- kirkollishallituksen kollegion pappis- ja asiantuntijajäsenten valinta

Kirkolliskokouksen toimintamahdollisuudet vahvistuvat uuden kirkkolain myötä, koska se vuodesta 2007 alkaen kokoontuu vuosittain. Tämä parantaa kirkolliskokouksen jäsenten sitoutumista pitkäjänteiseen työhön sekä kirkolliskokouksen kykyä reagoida ympäristön muutoksiin ja tunnistaa uudistustarpeita kirkon sisällä. Kirkolliskokouksen tehtävänä on myös seurata kirkon toimintasuunnitelman keskeisten painotusten toteutumista.

Piispainkokous käsittelee kirkon hengellisiä asioita kirkon kanonisessa perinteessä ja kirkkolaissa määriteltyjen tehtävien mukaisesti. Sen varsinaisia jäseniä ovat arkkipiispa ja Helsingin ja Oulun metropoliitat. Piispainkokous myös valvoo, että kirkolliskokouksen ja kirkollishallituksen päätökset ovat kirkon dogmien ja kanonien mukaisia.

Sen tehtävistä mainittakoon erityisesti:

- opilliset ja eettiset linjakysymykset
- hengellisen työn koordinointi koko kirkossa
- lakimääräiset hallinnolliset tehtävät (kirkkolaki, kirkkojärjestys, kanonit)
- ulkomaanasiat

Kirkollishallituksen tehtävänä on hoitaa kirkon yhteistä hallintoa, taloutta ja toimintaa kirkkolaissa määriteltyjen tehtävien ja kirkolliskokouksen päätösten mukaisesti.

Kirkollishallituksen kollegion jäseniä ovat hiippakuntapiispat sekä tehtävään valitut pappisjäsen ja 3 asiantuntijajäsentä.

Kirkollishallituksen palvelutoimiston tehtäviin kuuluu kirkon yhteinen taloudenhoito, rahaliikenne ja kirjanpito. Palvelutoimiston uutena tehtävänä tulee olemaan sellaisten seurakuntien ja hiippakuntien tukitoimintoihin kuuluvien palvelujen tuottaminen, jotka yhteisesti on sovittu sen hoidettaviksi.

Näin ollen kirkollishallituksen tehtäviin kuuluu

- hoitaa kirkon yhteistä taloutta ja hallintoa kirkolliskokouksen ohjeiden mukaan
- valmistella kirkolliskokoukselle tulevat asiat ja toteuttaa sen päätökset
- vastata edunvalvonnasta

- hoitaa koko kirkon talouden ja hallinnon tukitoimia (osittain, osa hiippakunnissa)
- järjestää koko kirkon kirjanpito ja palkanlaskenta (voidaan myös ulkoistaa)
- hoitaa yhteistä jäsenrekisteriä
- tarjota juridiset palvelut hiippakunnille ja seurakunnille
- tarjota neuvontapalvelut hiippakunnille ja seurakunnille
- koordinoida yhteistyötä kirkossa ja sen hyväksi toimivien järjestöjen (ONL ym.) kanssa (erityisesti materiaalin tuottamisessa, projektitehtävissä ja asiantuntijapalveluissa)
- hoitaa erityistehtäviä
 - kirkkomuseo
 - ortodoksinen seminaari
 - Valamon kansanopisto
 - Valamon konservointilaitos

10. RESURSSIT

10.1 Väestöennuste

Laaditun väestöennusteen (ks. liite) mukaan ortodoksinen väestön ennuste vuonna 2020 on 72686 henkilöä ja arvioidun kasvun ollessa 11114 henkilöä.

Ennusteen perusteella voidaan havaita, että ortodoksinen väestö on kahteen vanhimpaan ikäluokkaan painottuneempaa kuin kokonaisväestö. Myös nuorimmat ikäluokat ovat yleiseen väestörakenteeseen verrattuna pienemmät. Kehitykseen on osin vaikuttanut seka-avioliitoissa syntyneiden lasten kastaminen muiden kirkkojen jäseniksi.

Ennusteen perusteella voi tehdä sen päätelmän, että ortodoksinen väestö kasvaa jatkuvasti. Kasvu on lähes samansuuruinen kuin vuosina 1990-2004 (noin 12000 henkilöä).

PTS:ssa kirkon jäsenmäärän kasvu on arvioitu yleistä väestökehitystä korkeammaksi. Syynä on kirkkoon liittyvien ja maahanmuuttajien ennakoitua suurempi luku. Kirkkoon liittyjistä puolet on maahanmuuttajia.

10.2 Henkiset voimavarat

Yksi kirkon pääresursseista on sen henkilöstö. Etsivä kirkko kantaa vastuuta henkilöstön ammattitaidosta, työssä kehittämisestä ja työssä jaksamisesta. Se keskittyy laadukkaaseen johtamiseen ja uusien toimintatapojen kehittämiseen.

Henkilöstöhallinnon vastuut määritellään tähänastista tarkemmin, jotta henkilöstöhallintoon saadaan johdonmukaisuutta ja ennustettavuutta.

Palkatut työntekijät ovat ensi sijassa organisoijia ja mahdollisuuksien luoja seurakuntalaisten toiminnalle. Papiston työ keskittyy ennen muuta jumalanpalvelusten toimittamiseen, kirkollisiin toimituksiin, opetukseen sekä muihin teologista asiantuntemusta vaativiin tehtäviin.

Kirkkoon työsuhteessa olevien lisäksi tarvitaan vapaaehtoisia pappeja ja kantoreita jumalanpalveluselämän toteuttamiseen. Suomi on laaja maa, jossa ortodoksit asuvat hajallaan. Tavoitteena on, että vuonna 2020 kirkon jokaisessa yli 150 pyhäkössä on oma pappi, olipa hän palkattu koko- tai osa-aikaisena tai vapaaehtoinen.

Vapaaehtoistyötä tarvitaan myös laaja-alaisen diakoniatyön sekä uskonnonopetuksen toteuttamiseen. Tarvitaan ihmisiä, jotka siksi, että ovat seurakunnan jäseniä, auttavat ja tekevät yhteistä työtä.

10.3 Talouden näkymät

10.3.1 TAUSTATEKIJÄT

Suomalaisessa yhteiskunnassa talouden kehitys ei ole luotettavasti ennustettavissa pitkällä aikavälillä. Käytettävissä olevat talousennusteet koskevat pääosin vuosia 2007 ja 2008.

Valtiovarainministeriön kansantalousosaston *suhdannekatsauksessa 20.6.2007* esitetään vuoden 2007 talouskehityksen pääpiirteet:

1. Talouskasvu on jatkunut vahvana. Vuonna 2006 Suomessa bruttokansantuote (BKT) lisääntyi 5,5 %. Vuonna 2007 talouskasvu hidastunee, mutta pysyy yhä euroalueen kasvuvauhtia nopeampana. Tuotannon kasvu nousee lähes viime vuoden 2,7 prosenttiin.
2. Myös työllisyys vahvistuu nopeasti. Vuonna 2007 työpaikkoja arvioidaan olevan keskimäärin lähes 40.000 enemmän kuin edellisvuonna, jolloin työllisyysaste nousee 69,7 prosenttiin. Vastaavasti työttömyysaste alenee alle 7 prosenttiin.
3. Julkisen talouden rahoitusasema vahvistuu vuonna 2007 yli 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Talouskasvu heijastuu julkisen talouden verokertymiin. Julkisen talouden tulot lisääntyvät vuonna 2007 noin 5,5 % menojen kasvun jäädessä 4,5 prosenttiin. Valtion rahoitusylijäämä nousee vajaaseen 1,5 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Kuntasektorin rahoitusasema kohenee verotulojen ja valtionosuuksien kasvun jatkuessa nopeana.

Solmitut *työmarkkinasopimukset* viittaavat ansiotason nousun merkittävään nopeutumiseen. Uhkana on, että teollisuuden hintakilpailukyky alkaa korkeasuhdanteen loppuvaiheessa heiketä. Talouspolitiikan keskeinen tehtävä on nyt taloudelliseen vakauteen kohdistuvien paineiden torjuminen. Uusien palkankorotusten ja hidastuvan tuottavuuden nousun myötä vuonna 2008 työvoimakustannukset nousevat jo tuotantoa nopeammin.

Väestön ikärakenteen muuttuminen hidastaa talouskasvua, koska se vähentää työpanosta vuoteen 2010 noin 80000 henkilöllä (Tulopoliittinen selvitystoimikunta 17.9.2004). Lisäksi vanhempien ikäluokkien ammatillinen ja alueellinen liikkuvuus on nuorempia ikäluokkia alempi.

Keskeinen ongelma on korkean *rakenteellisen työttömyyden alentaminen*, joka liittyy työvoiman kysynnän ja tarjonnan alueellisiin ja ammatillisiin kohtaanto -ongelmiin. Myös rakenteelliset jäykkyydet haittaavat joko työllistämistä tai työn vastaanottamista.

Kuntatalouden tehostamistarve johtaa *kunta- ja palvelurakenneuudistukseen*.

Ortodoksisen kirkon *väestörakenne* on korostuneesti vanhempiin ikäluokkiin painottunutta. Myös nuorimmat ikäluokat ovat maan yleiseen väestörakenteeseen verrattuna pienemmät.

Kirkko on alueellisesti jakautunut taloudellisestikin hyvin erilaisessa asemassa oleviin hiippakuntiin. Karjalan ja Oulun hiippakuntien alueet ovat enimmiltä osin muuttotappioalueita, kun taas Helsingin hiippakunnan alueella sijaitsevat useat maamme kasvukeskukset.

10.3.2 VEROTULOJEN KEHITYS

Seurakuntien verotulojen osuus koko tulokertymästä vuosina 2000-2004 (ei sisällä avustuksia)

	Helsingin hiippakunta	61 %	Mainittakoon, että Haminan, Kotkan ja seurakuntien verokertymän osuus on kunkin seurakunnan kokonaistuloista alle 50%.
	Karjalan hiippakunta	78 %	
Turun	Oulun hiippakunta	80 %	

Suurten ikäluokkien (vuosina 1945 – 1950 syntyneet) siirtyessä eläkkeelle vuodesta 2008 alkaen väestöltä karttavat kirkollisverot pienenevät. Muutoksen jyrkkyyttä tosin lieventää joustava eläkkeelle siirtymisaika 63 – 68 -vuotiaana ja kirkkoon liittyneiden myötä syntyneet verotulot.

Tiukan talouden aikana kirkkoon sitoutumattomat miettivät kirkkoon kuulumistaan myös taloudellisen rasituksen kannalta ja saattavat erota, jolloin heidän osaltaan verotulot jäävät saamatta.

Kirkon käytössä olevat verotulot vähenevät vuoteen 2020 mennessä. Vähentäminen on kuitenkin maltillista; koko kirkossa noin 5 % luokkaa.

Seurakuntien osalta verokertymän vähenemisessä on kuitenkin suuria eroja.

Verotulokertymää voidaan kasvattaa veroprosenttia korottamalla. Tähän on oltava aina hyvin perustellut syyt.

Veroprosentti seurakunnissa on 1,50 – 2,00 välillä. Yleisin veroprosentti on 1,75 (8 seurakuntaa). Seurakunnat ovat korottaneet veroprosenttia yleisimmin kaksi kertaa kymmenessä vuodessa.

Veroprosentin korottamisella saattaa olla vaikutus myös seurakunnasta eroamiseen.

Verotulojen väheneminen tuottaa taloudellisia vaikeuksia niille seurakunnille, joiden tulo kertyy lähes yksinomaan kirkollisverosta ja joiden väestön määrä ja sen ikärakenne ovat sellaisia, että verokertymä jää riittämättömäksi kattamaan toiminnan menot. Osa seurakunnista on jo nyt kirkollishallituksen keskusrahaston erilaisten avustusten varassa.

Veroprosentin keskiarvot hiippakunnittain vuonna 2007:

Helsingin hiippakunta	1,77
Karjalan hiippakunta	1,86
Oulun hiippakunta	1,80
Koko kirkko	1,82

Hiippakuntakohtaiset verokertymät vuonna 2006:

Helsingin hiippakunta	6.398.066 eur
Karjalan hiippakunta	4 186 064 eur
Oulun hiippakunta	1 195 321 eur
Koko kirkko	11 779 451 eur

10.3.3 MUIDEN TULOJEN KEHITYS

Seurakuntien muiden tulojen kehitykseen vaikuttavat muutokset kansantaloudessa. Monet seurakunnat omistavat kiinteistöjä ja vuokrahuoneistoja. Niiden vuokrataso on vähitellen kasvamassa.

Vapaaehtoisen toiminnan tuloksena kertyvien tulojen osuutta ei voi luotettavasti ennustaa. Niiden kertyminen on usein kertaluonteista ja sattumanvaraista. Toisaalta uhrautuvaisuuteen kasvattamalla saadaan paljon aikaa. Sama koskee talkootyötä.

10.3.4 INVESTOINNIT

Viime vuosina on muutettu rukoushuoneita peruskorjauksen yhteydessä kirkoiksi. Uusia kirkkoja on rakennettu Poriin ja Kiteelle. Seurakuntien ajalle 2004 - 2013 ilmoittamien kiinteistöjen investointihankkeiden perusteella investoinnit vähenevät jyrkästi aikaisempien vuosien tasosta (vuonna 2005 investointiarvio oli 2 195 250 euroa, vuonna 2006 vain 966 750 euroa).

Useissa seurakunnissa on viiden viime vuoden aikana toteutettu monia laajamittaisia peruskorjauksia. Jos peruskorjattujen kiinteistöjen osalta voidaan arvioida tulevan peruskorjaustarpeen olevan 20 vuoden päässä, on seurakunnilla nyt tilaisuus kohdistaa varoja toimintansa kehittämiseen. Kiinteistömassaa ei tule enää lisätä, vaan resurssit on suunnattava toiminnan kehittämiseen. Osa varoista on syytä rahastoida tulevien investointien varalle. Myös uudisrakentamista ja rukoushuoneiden muuttamista kirkoiksi ei pääsääntöisesti ole tarpeen tehdä.

Seurakuntien kiinteistöjen tasearvo on 24 658 188 euroa vuonna 2004.

10.3.5 HENKILÖSTÖMENOJEN KEHITYS

Kirkon henkilöstömenojen rakenne on seuraava (tiedot vuosilta 2004- 2005):

Seurakunnat	173	5 249 390 eur
Muut	41	1 557 637 eur
Henkilöstö yhteensä	214	6 807 027 eur

Jakautuminen seurakunnan *kirkollisen toiminnan* (papit ja kanttorit) ja *muun seurakunnallisen toiminnan välillä* (tiedot **kesäkuulta 2007**):

Papit ja kanttorit	252 492,84 eur	57,8%
Muut (työsuhteiset)	184 233,32 eur	42,2%
Yhteensä	436 726,16 eur	100,0%

Henkilöstömenot tulevat kasvamaan lähivuosina. Tämä menojen kasvu lisää niiden seurakuntien lukumäärää, jotka eivät oman tulokehityksensä turvin selviä toimintansa kuluista. Tämä tulee kasvattamaan keskusrahastosta myönnettävien avustusten määrää.

Keskusrahaston taloutta tulevat rasittamaan myös merkittävästi kasvavat eläkemenot. Suurten ikäluokkien edustajia on kirkon eri tasoilla työssä runsaasti. Joustava eläkkeelle siirtymismahdollisuus (63-68 vuotta) vaikuttaa kuitenkin eläkemenojen kasvua tasoittavasti.

Liite:

Väestöennusteen laatimisperiaatteet (taulukko liitteenä):

Väestöennusteen laadinnassa on käytetty seuraavia lähteitä:

- Tilastoja Suomen ortodoksisen väestön ikärakenteesta 2005
- Työministeriön Työvoima 2020 -loppuraportti vuodelta 2003
- Maakuntien kehitysarviot vuosina 2003 – 2020 (Sisäasiainministeriö) s. 19 ja liitteet
- Liittyneet - luopuneet (papinkirja -ohjelman tiedot vuodelta 2004)

Hiippakuntiin kuuluvien maakuntien vastaavuus on 97 %, joten ennustetta voidaan siitä näkökulmasta pitää luotettavana.

Ortodoksisen väestön määrä on suhteutettu kokonaisväestön määriin vuoden 2005 tietojen perusteella. Näiden tietojen pohjalta on määritelty myös sen jakautuminen maakuntien kehitysarvioiden mukaisiin ikäluokkiin.

Edellä kuvatun suhteutuksen mukaan on maakuntien kehitysarviotiedoista laskettu ortodoksisen väestön osuus.

Ikäluokista on laskettu kunkin prosentuaalinen osuus kokonaisväestöstä. Ortodoksisen väestön arvion osalta prosentuaalinen suhde on määritelty samassa suhteessa kuin vuoden 2005 tilastossa ortodoksisen väestön ikärakenteesta.

Lisäksi on vertailtu kokonaisväestön ja ortodoksisen väestön ikäluokkien välistä suhdetta.

Näin saatuun väestöennusteeseen on lisätty arvioitu vuosittainen kasvu (= liittyneet – luopuneet) vuoden 2004 tietojen mukaisena (papinkirja -ohjelma). Arvio on siis tältä osin suuntaa-antava.

Ortodoksisen kirkon väestöennuste hiippakunnittain vuonna 2020

Helsingin hiippakunta

	alueen väestö	%-osuus	Hgin hpk	%-osuus	Väestöennuste + liittyneet-luopuneet
alle 15 v.	527065	15,3	5286	16,1	
15-24 v.	363005	10,5	3173	9,7	
25-44 v.	828591	24,0	7812	23,8	
45-64 v.	895942	25,9	8167	24,9	
yli 64 v	839988	24,3	8619	26,3	
yhteensä	3453900		32812		39692
				Arvioitu kasvu vv 2005-2020	8573

Karjalan hiippakunta

	alueen väestö	%-osuus	Karjalan hpk	%-osuus	Väestöennuste + liittyneet-luopuneet
alle 15 v.	124752	15,4	2822	14,2	
15-24 v.	82305	10,2	1677	8,5	
25-44 v.	190402	23,6	3847	19,4	
45-64 v.	203580	25,2	5082	25,7	
yli 64 v.	207219	25,6	7033	35,5	
yhteensä	808500		19808		21888
				Arvioitu kasvu vv 2005-2020	1117

Oulun hiippakunta

	alueen väestö	%-osuus	Oulun hpk	%-osuus
alle 15 v.	176062	16,8	860	12,7
15-24 v.	113332	10,8	539	7,9

25-44 v.	244124	23,4	1286	18,9	
45-64 v.	258134	24,7	1803	26,5	
yli 64 v.	254057	24,3	2667	39,2	
yhteensä	1045500		6796		8444

Arvioitu kasvu vv2005-2020 **1424**

Hiippakunnat yhteensä 59416 70024

Kirkko

	alueen väestö	%-osuus	Ort. kirkko	%-osuus	
alle 15 v.	843956	15,9	9105	14,8	
15-24 v.	578561	10,9	5684	9,2	
25-44 v.	1332283	25,1	13074	21,2	
45-64 v.	1348207	25,4	16624	27,0	
yli 64 v.	1210201	22,8	18671	30,3	
yhteensä	5307900		61572		72180

Arvioitu kasvu vv 2005-2020 **11114**

Väestöennusteen mukaisen kasvun lisäksi on otettu huomioon kirkkoon liittyneiden ja siitä luopuneiden vaikutus vuosina **2005-2020** vuoden 2004 tietojen mukaisena.

Helsinki 677-247= 430, Karjala 195-65=130, Oulu 146-43=103

Arvioitu kasvu vv 2005-2020 on edellämainitun ennusteen ja vuoden **2005** jäsenmäärän välinen erotus.

Lähteet:

Tilastoja Suomen ortodoksisen väestön ikärakenteesta **2005**

Työministeriön Työvoima 2020 loppuraportti v. 2003

Maakuntien kehitysarviot vuosina **2003-2020**

(Sisäasiainministeriö) s.19 ja liitteet

Liittyneet-luopuneet (papinkirja -ohjelman tiedot v.2004)

Ortodoksisen kirkon väestöennuste vuonna 2020

	väkiluku v.2005	väkiluku v. 2020	kokonaiskasvu vv.2005-2020
Helsingin hiippakunta	31119	39692	8573
Karjalan hiippakunta	21771	21888	1117
Oulun hiippakunta	7020	8444	1424
Kirkko yhteensä	59910	70024	10114

Liittyneet -
luopuneet:

Nettokasvun keskiarvo vv.1995- 581 henkilöä/vsi

2003

Nettokasvu vuonna 2004

663 henkilöä/vsi

On huomattava että väestön kokonaiskasvu on pienempi kuin liittyneiden-luopuneiden osuudesta syntyvä kasvu, koska muu väestön väheneminen vaikuttaa kokonaiskasvulukuihin.